

Број: 03-02.3-18-1402-9/25
Источно Сарајево, 1.12.2025. године

ИНТЕРНА ПРАВИЛА ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ - Дио 3: Развој и доношење босанскохерцеговачких стандарда и других стандардизацијских докумената

САДРЖАЈ

Предговор	3
1 Подручје примјене	3
2 Термини и дефиниције	3
3 Развој докумената босанскохерцеговачке стандардизације	4
3.1 Иницијатива	4
3.2 Планирање израде докумената босанскохерцеговачке стандардизације	5
3.3 Општа правила израде докумената босанскохерцеговачке стандардизације	5
3.4 Припремање, доношење и објављивање докумената босанскохерцеговачке стандардизације	6
3.5 Преиспитивање докумената босанскохерцеговачке стандардизације	7
3.6 Повлачење	7
3.7 Поступак обавјештавања	7
3.8 Принцип мировања	8
3.9 Ауторска права, права умножавања и патенти	8
4 Развој изворног документа босанскохерцеговачке стандардизације	9
4.1 Развој изворног босанскохерцеговачког стандарда	9
4.2 Развој других изворних докумената босанскохерцеговачке стандардизације	15
5 Преузимање међународних и европских стандарда и других стандардизацијских докумената	20
5.1 Методе преузимања међународних и европских стандарда	20
5.2 Преузимање међународних стандарда и других стандардизацијских докумената	26
5.3 Преузимање европских стандарда и других стандардизацијских докумената	31
5.4 Преузимање националних стандарда других земаља	36
Анекс А (нормативан) Фазе израде докумената босанскохерцеговачке стандардизације	37
Библиографија	39

Предговор

Интерна правила за стандардизацију (ИПС) Института за стандардизацију Босне и Херцеговине усклађена су с принципима међународних и европских организација за стандардизацију те Кодексом добре праксе за стандардизацију Свјетске трговинске организације (WTO).

Интерна правила за стандардизацију (ИПС) првенствено су намијењена за употребу запосленицима Института и техничким комитетима, а посебно предсједницима и техничким секретарима техничких комитета те свима који су укључени у израду нацрта стандарда и нацрта других стандардизацијских докумената Института доступних јавности.

Правила рада босанскохерцеговачке стандардизације под заједничким називом Интерна правила за стандардизацију састоје се од слједећих дијелова:

Дио 1: Оснивање и рад стручних тијела Института

Дио 2: Врсте докумената босанскохерцеговачке стандардизације и њихово означавање

Дио 3: Развој и доношење босанскохерцеговачких стандарда и других стандардизацијских докумената

Дио 4: Структура и обликовање босанскохерцеговачких стандарда и других стандардизацијских докумената доступних јавности

Дио 5: Учествовање у раду техничких радних тијела међународних и европских организација за стандардизацију

Сваки од наведених дијелова Интерних правила за стандардизацију објављен је као засебан документ и сваком дијелу је додијељена јединствена словна ознака (ИПС).

Корисници су одговорни за исправну примјену тих правила.

Сви приједлози за измјене и допуне тих правила подносе се Институту у писаном облику.

Ово је прво издање овог дијела Интерних правила за стандардизацију, ИПС 3, које замјењује BAS U 8.5-03 и BAS U 8.5-04 из 2016. године.

1 Подручје примјене

ИПС 3 утврђује правила за израду, одобравање и објављивање босанскохерцеговачких стандарда (BAS) и других стандардизацијских докумената.

2 Термини и дефиниције

За потребе овог дијела Интерних правила примјењују се термини и дефиниције из BAS EN 45020:2009 (од којих се неки овдје поново наводе, ради погодности) и ИПС 2:

2.1 стандардизација

дјелатност успостављања одредби, за општу и виšekратну употребу, које се односе на постојеће или могуће проблеме, ради постизања оптималног степена уређености у датом контексту

НАПОМЕНА 1 Ова дјелатност се прије свега састоји од обликовања, издавања и примјене стандарда.

НАПОМЕНА 2 Значајне користи стандардизације су унапређење погодности производа, процеса и услуга за предвиђене сврхе, спречавање препрека у трговини, те олакшавање технолошке сарадње.

[BAS EN 45020:2009, дефиниција 1.1]

2.2 стандард

документ за општу и виšekратну употребу, донесен консензусом и одобрен од признатог тијела, који садржи правила, смјернице или карактеристике активности или њихове резултате и који има за циљ постизање оптималног степена уређености у датом контексту

НАПОМЕНА Стандарди се морају заснивати на провјереним научним, технолошким и искуственим резултатима, а циљ им је достизање оптималног напретка заједнице.

[BAS EN 45020:2009, дефиниција 3.2]

2.3 консензус

општа сагласност коју карактеризује одсуство трајног супротстављања заинтересованих страна на битна питања расправе, а која се постиже кроз процес који настоји да узме у обзир гледишта свих учесника расправе те усаглашавањем свих спорних чињеница

НАПОМЕНА Консензус нужно не значи једногласност.

[BAS EN 45020:2009, дефиниција 1.7]

2.4 нормативни документ

документ који утврђује правила, смјернице или карактеристике за активности или њихове резултате

НАПОМЕНА 1 Израз „нормативни документ” је основни појам који обухвата документе као што су стандарди, техничке спецификације, кодекс добре праксе и прописи.

НАПОМЕНА 2 „Документом” се сматра сваки медијум на ком је, односно у ком је записана одређена информација.

НАПОМЕНА 3 Термини за различите врсте нормативних докумената одређени су тако да обухватају документ и његов садржај као јединствену цјелину.

[BAS EN 45020:2007, дефиниција 3.1]

2.5 пропис

документ који садржи обавезна законска правила, а доноси га надлежно тијело

[BAS EN 45020:2007, дефиниција 3.6]

3 Развој докумената босанскохерцеговачке стандардизације

3.1 Иницијатива

Приједлог за развој документа босанскохерцеговачке стандардизације могу дати заинтересоване стране и стручна тијела Института.

Приједлог за развој документа босанскохерцеговачке стандардизације подноси се Институту на одговарајућем обрасцу. У приједлогу треба навести и врсту нормативног документа чији се развој предлаже. Уз приједлог за израду документа босанскохерцеговачке стандардизације може да буде приложен и приједлог текста изворног документа босанскохерцеговачке стандардизације или превод страног нормативног документа.

Приједлоге за израду документа босанскохерцеговачке стандардизације разматра надлежни ТС и на основу закључка доноси препоруку, на основу које Институт доноси одлуку о прихватању или неприхватању новог стандардизацијског пројекта.

У складу с одредбама Кодекса добре праксе Свјетске трговинске организације и CEN/CENELEC-ових *Интерних прописа, дио 2*, Институт не покреће поступак израде изворног документа босанскохерцеговачке стандардизације у подручју у ком постоји међународни или европски стандард, или је он у изради.

3.2 Планирање израде докумената босанскохерцеговачке стандардизације

Након одлуке о покретању новог стандардизацијског пројекта и утврђивања циљаног датума за упућивање нацрта документа босанскохерцеговачке стандардизације на јавну расправу и објављивања документа босанскохерцеговачке стандардизације, нови стандардизацијски пројекат уноси се у програм рада Института као иницијални приједлог.

Програм рада Института јавно је доступан на веб-сајту Института.

При планирању израде докумената босанскохерцеговачке стандардизације мора се водити рачуна о њиховој међусобној усклађености и о непреклапању подручја примјене.

Нови стандардизацијски пројекат додјељује се одговарајућем техничком комитету (ТС), ако је основан.

Ако ТС није основан, покреће се процедура за оснивање одговарајућег ТС-а, односно оснива се посебна радна група (WG) за израду документа босанскохерцеговачке стандардизације.

3.3 Општа правила израде докумената босанскохерцеговачке стандардизације

Документи босанскохерцеговачке стандардизације састављају се и обликују у складу с ИПС 4.

3.3.1 Језик

Босанскохерцеговачки стандарди и други стандардизацијски документи могу да буду на једном од службених језика који су у употреби у Босни и Херцеговини и/или страном језику, у правилу на енглеском језику.

Изворни документи босанскохерцеговачке стандардизације израђују се на једном и/или на сва три службена језика који су у употреби у Босни и Херцеговини уз накнадно превођење на енглески језик, ако је потребно.

Ако се као документ босанскохерцеговачке стандардизације преузима међународни/европски нормативни документ, могуће је његово преузимање на изворном језику, уз накнадно превођење на један од службених језика који су у употреби у Босни и Херцеговини.

Кад су нормативни документи који се узимају као подлога за израду документа босанскохерцеговачке стандардизације израђени на више страних језика, сви језици су равноправни, а преферира се енглеска верзија.

Код двојезичних или вишејезичних међународних/европских нормативних докумената доноси се одлука о томе с ког ће се изворног језика преводити документ. У правилу, документи се превode с енглеског језика, ако нема другачијег образложеног захтјева и/или одлуке.

Документ босанскохерцеговачке стандардизације који је превод међународног/европског нормативног документа може се објавити као једнојезично, двојезично или вишејезично издање.

Ознака језика додјељује се документу босанскохерцеговачке стандардизације у складу с ИПС 2.

3.3.2 Терминологија

При изради докумената босанскохерцеговачке стандардизације на једном од службених језика који су у употреби у Босни и Херцеговини, уколико је то могуће, примјењују се претходно утврђени термини.

3.3.3 Означавање докумената

Документи босанскохерцеговачке стандардизације означавају се у складу с ИПС 2.

3.3.4 Означавање фаза развоја докумената босанскохерцеговачке стандардизације

Фазе развоја докумената босанскохерцеговачке стандардизације означавају се у складу с међународним усклађеним системом кодирања фаза (Анекс А).

3.4 Припремање, доношење и објављивање докумената босанскохерцеговачке стандардизације

Припремање, доношење и објављивање докумената босанскохерцеговачке стандардизације врши одговарајући ТС, односно посебна WG основана ради његове израде.

За преузимање сваке поједине врсте докумената босанскохерцеговачке стандардизације утврђена је посебна процедура за припремање, доношење и објављивање, која зависи од нивоа консензуса који је потребно постићи за преузимање те врсте документа.

Документи босанскохерцеговачке стандардизације се објављују као посебне публикације.

Припремање, доношење и објављивање BAS стандарда одвија се у фазама (види табелу 1). Завршетак сваке фазе резултује одговарајућим документом.

Табела 1 - Фазе у припремању, доношењу и објављивању BAS стандарда и резултујући документи

Фаза		Документ	
Ознака фазе	Назив	Назив	Скраћеница
00	Фаза пројекта	Приједлог пројекта за рад на новом BAS стандарду	prBAS
10	Фаза приједлога	Пројект BAS стандарда	prBAS
20	Фаза припреме	Нацрт документа	nrdBAS
30	Фаза комитета	Преднацрт BAS стандарда	pnBAS
40	Фаза јавне расправе	Нацрт BAS стандарда	nsBAS
50	Фаза одобравања	Коначни нацрт BAS стандарда	knsBAS
60	Фаза објављивања	BAS стандард	BAS
62	Фаза превођења	BAS стандард	BAS
90	Фаза преиспитивања	Потврђивање актуелности BAS стандарда, ревизија BAS стандарда и повлачење BAS стандарда	BAS
НАПОМЕНА Превод документа босанскохерцеговачке стандардизације, који је претходно преузет као BAS стандард на енглеском језику (фаза израде 62), не упућује се на јавну расправу, већ се обавијест о његовој доступности објављује у Гласнику Института (Службене објаве) и/или на веб-сајту Института. Када се објави превод документа босанскохерцеговачке стандардизације, изворни документ босанскохерцеговачке стандардизације се не повлачи. Референтна ознака преведеног документа босанскохерцеговачке стандардизације, осим у ознаци језика, једнака је референтној ознаци изворног документа босанскохерцеговачке стандардизације.			

Обавијест о објави документа босанскохерцеговачке стандардизације (фаза израде 60.60) објављује се у Гласнику Института (Службене објаве) и/или на веб-сајту Института.

Подаци о објављеном документу босанскохерцеговачке стандардизације јавно су доступни у веб-каталогу босанскохерцеговачких стандарда.

3.5 Преиспитивање докумената босанскохерцеговачке стандардизације

Ради утврђивања примјенљивости, босанскохерцеговачки стандард се мора преиспитати сваких пет година.

Преиспитивање се може покренути и раније на захтјев одговарајућег ТС-а или Института.

Резултат преиспитивања може да буде једна од следећих одлука:

- потврђивање,
- ревизија (амандман или ново издање); или
- повлачење.

Техничка спецификација мора се преиспитати у периоду од три године.

Резултат преиспитивања може да буде једна од следећих одлука:

- потврђивање за додатне три године уз образложење ТС-а; или
- повлачење.

3.6 Повлачење

Документ босанскохерцеговачке стандардизације повлачи се:

- након издавања новог издања тог документа,
- након издавања новог нормативног документа за исти предмет, или
- без замјене.

Обавијест о повлачењу документа босанскохерцеговачке стандардизације (фаза израде 95.99) објављује се у Гласнику Института (Службене објаве).

Информација о статусу документа босанскохерцеговачке стандардизације јавно је доступна у веб-каталогу босанскохерцеговачких стандарда.

3.7 Поступак обавјештавања

3.7.1 Пријава покретања поступка израде изворног босанскохерцеговачког стандарда (нотификација)

Институт је обавезан да обавијести CEN, CENELEC и ETSI о покретању поступка израде изворног босанскохерцеговачког стандарда у складу с правилима тих организација (*notification*), а у складу с процедуром BAS PR 7.0-03 о нотификацији стандарда.

3.7.2 Обавјештавање о преузетим европским стандардима

Институт је обавезан да обавијести CEN, CENELEC и ETSI о сваком преузетом европском нормативном документу у складу с правилима тих организација (*national implementation*).

3.8 Принцип мировања

Одлуке о увођењу или престанку периода мировања за одређене предмете европске стандардизације и одговарајућим роковима доносе мјеродавна тијела CEN-а, CENELEC-а и ETSI-ја.

Од датума почетка периода мировања, Институт као придружени члан CEN-а, CENELEC-а односно пуноправни члан ETSI-ја, не смије предузимати никакву стандардизацијску радњу на националном нивоу која би могла да угрози припрему европског стандарда за коју је утврђен период мировања и не смије објављивати нове или измијењене стандарде који нису у складу с постојећим европским стандардом и/или европским стандардом у припреми.

Период мировања примјењује се само на појединачни пројекат израде европског стандарда, тј. на нови предмет рада који је прихватило мјеродавно европско стандардизацијско тијело с јасно утврђеним подручјем примјене и циљаним датумом објављивања. Не примјењује се на подручја стандардизације или програме рада као такве.

Принцип мировања није прекршен ако Институт:

- а) упуту у јавну расправу nsBAS с циљем доприноса међународној и европској стандардизацији
- б) унутар три мјесеца од почетка периода мировања објави BAS који је већ био одобрен
- ц) пријави CEN-у, CENELEC-у или ETSI-ју преузимање BAS-а који је без измјена преузет међународни стандард (ISO, IEC), а одговарајући европски стандард не постоји.

У случајевима наведеним под б) и ц), Институт се обавезује да ће BAS ускладити с европским стандардом кад он буде донесен.

Институт подноси захтјев CEN-у, CENELEC-у или ETSI-ју у писаном облику у ком тражи одступање од примјене принципа мировања, ако у предмету за који траје период мировања Институт жели да:

- 1) измијени постојећи изворни BAS стандард,
- 2) објави нови изворни BAS стандард,
- 3) преузме нацрт европског стандарда (телекомуникационе серије) као BAS стандард,
- 4) предузме на националном нивоу било коју другу радњу која може да угрози планирано европско усклађивање.

Као придружена чланица CEN-а и CENELEC-а, Институт ће имати право у било које вријеме захтијевати преглед периода мировања за одређени предмет рада.

Кад се ради на изворном BAS стандарду (стандард који није у складу с европским стандардом или се ради о новом подручју) Институт је дужан да се придржава BAS PR 7.0-03, *Процедура за нотификацију BAS стандарда*.

3.9 Ауторска права, права умножавања и патенти

У складу с чланом 12. Закона о стандардизацији Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ”, број 19/01) и чланом 3. Правилника о остваривању и заштити ауторских права на стандардима и стандардизацијским документима („Службени гласник БиХ”, број 18/22), BAS стандарди се издају као посебне публикације и заштићене у складу са законом те националним и међународним прописима о ауторским правима.

Забрањено је умножавање BAS стандарда које издаје Институт, или њихових дијелова, у било ком облику без писане дозволе Института. Сва ауторска права и права употребе нацрта стандарда (*ns*), коначног нацрта стандарда (*kns*) и BAS стандарда које издаје Институт припадају Институту за стандардизацију Босне и Херцеговине.

Како би се правно заштитили документи које су заједнички припремили учесници

стандардизацијских активности у Институту, они својим потписом на евиденцији присутних на сједници стручних тијела Института уступају Институту без накнаде искључиво, изричито и неопозиво право на коришћење резултата заједничког рада. Учесницима стандардизацијских активности у Институту подразумевају се стручњаци који учествују у раду TC/WG/AG-а. Изјава о уступању права на коришћење саставни је дио евиденције присутних на сједници (Образац BAS O 8.5-10).

Обавеза свих заинтересованих страна у поступку доношења изворних босанскохерцеговачких стандарда и других докумената босанскохерцеговачке стандардизације је да, уколико имају било каква сазнања о томе, обавијесте Институт о постојању патента (или о поступку признавања патента који је у току) у било којој фази израде босанскохерцеговачког стандарда и другог стандардизацијског документа. База података о патентима релевантним за босанскохерцеговачке стандарде и друге стандардизацијске документе јавно је доступна на веб-сајту Института.

Политика Института и начин дистрибуирања и продаје BAS стандарда на територији Босне и Херцеговине у складу су с међународним правилима која се односе на ауторска права, коришћење ауторских права и продају ISO/IEC-ових публикација и европским правилима која се односе на ауторска права, коришћење ауторских права и продају CEN/CENELEC-ових публикација.

4 Развој изворног документа босанскохерцеговачке стандардизације

4.1 Развој изворног босанскохерцеговачког стандарда

4.1.1 Иницијатива

Приједлог за израду изворног босанскохерцеговачког стандарда (фаза израде 00.00, ознака prBAS) доставља се Институту у складу с тачком 3.1. Подносилац приједлога је дужан да приједлог достави на обрасцу *BAS O 8.5-02, Приједлог за рад на новом стандарду*, који је доступан на веб-сајту Института.

Надлежни TC разматра приједлог за израду изворног BAS стандарда и даје препоруку о прихватању односно одбијању приједлога. При разматрању приједлога за израду изворног босанскохерцеговачког стандарда, TC мора да поштује принцип мировања европске стандардизације према тачки 3.8. На основу препоруке TC-а Институт доноси одлуку о прихватању или неприхватању новог стандардизацијског пројекта, о чему се писмено обавјештава предлагач.

Прихваћеном приједлогу за израду изворног BAS стандарда додјељује се јединствена ознака стандардизацијског пројекта, у складу с ИПС 2, тачка 3.2.2, и он се региструје у ИСБИХ SMIS-у (фаза израде 10.00, ознака prBAS).

4.1.2 Планирање

Прихваћени приједлог пројекта за израду изворног BAS стандарда додјељује се одговарајућем TC-у (ако је основан), који оснива посебну радну групу (WG) за израду изворног BAS стандарда.

Ако одговарајући TC не постоји, покреће се процедура за оснивање новог TC-а у складу с ИПС 1, који оснива посебну радну групу (WG) за израду изворног BAS стандарда.

Одлука о покретању стандардизацијског пројекта за израду изворног BAS стандарда (фаза израде 10.99, ознака prBAS) садржава:

- састав WG-а која ће припремити нацрт радног документа изворног BAS стандарда,
- име и презиме водитеља WG-а,
- задатак WG-а и
- радни наслов пројекта.

ТС додјељује радни наслов прихваћеном стандардизацијском пројекту, а пројекат се уноси у програм рада тог ТС-а, који је јавно доступан на веб-сајту Института (фаза израде 20.00, ознака nrdBAS).

Институт обавјештава CEN, CENELEC и ETSI о покретању процедуре израде изворног босанскохерцеговачког стандарда у складу с правилима тих тијела, непосредно након доношења одлуке о покретању израде изворног босанскохерцеговачког стандарда и уноса у програм рада ТС-а.

У најранијим фазама развоја стандардизацијског пројекта, ТС треба да утврди потребу за сарадњом с другим мјеродавним организацијама или стручњацима. Потребно је обратити посебну пажњу на планирање израде изворног BAS стандарда за који постоји намјера или захтјев мјеродавног тијела државне управе да тај стандард подржи примјену одређеног техничког прописа.

Ако чланови ТС-а имају сазнања о томе да је за потребе израде изворног BAS стандарда потребно укључивање елемената за које постоје патентна или ауторска права у Босни и Херцеговини, о томе морају да обавијесте Институт који ће предузети даље кораке повезане с тим питањем, уз могућност одустајања од рада на пројекту.

4.1.3 Израда радног нацрта изворног босанскохерцеговачког стандарда (nrdBAS)

Чланови радне групе ТС-а за израду изворног BAS стандарда израђују радни нацрт изворног BAS стандарда (фаза израде 20.20, ознака nrdBAS) у складу с оквирним планом рада.

При изради nrdBAS чланови WG-а организују свој рад на њима најприкладнији начин. Текст nrdBAS мора да буде израђен и обликован у складу с правилима за обликовање босанскохерцеговачких стандарда и других докумената доступних јавности (видјети ИПС 4).

Текст nrdBAS који чланови WG-а сматрају коначним резултатом свог рада водитељ WG-а просљеђује одговарајућем ТС-у у даљу процедуру.

Усклађеном тексту нацрта радног документа технички секретар матичног ТС-а, уз сагласност предсједника ТС-а, додјељује статус нацрта радног документа одобреног за регистрацију као преднацрт стандарда (фаза израде 20.99).

4.1.4 Преднацрт изворног BAS стандарда (pnBAS)

Технички секретар ТС-а преузетом тексту радног нацрта документа (nrdBAS), уз сагласност предсједника ТС-а, додјељује статус преднацрта (фаза израде 30.00, ознака pnBAS) и дистрибуира га члановима ТС-а у складу с ИПС 1 ради достављања примједби, а по потреби и ради изјашњавања с назнаком датума за примање одговора. Уз pnBAS треба доставити и образац за изјашњавање о документу (BAS О 8.5-14), као и образац за коментаре (BAS О 8.5-17) који служе за размјену информација између техничког секретара и чланова ТС-а, а који се тичу упућивања примједби и наредних корака у развоју пројекта (фаза израде 30.20). Чланови ТС-а достављају своје изјашњавање и коментаре у периоду од 30 дана од дана пријема документације.

По истеку рока за разматрање pnBAS, технички секретар сумира приспјеле примједбе (фаза израде 30.60), користећи образац прегледа примједби на документ (BAS О 8.5-15). На основу разматрања приспјелих примједби, предсједник ТС-а уз помоћ техничког секретара и уз консултовање, ако је потребно, с водитељем WG-а, те члановима ТС-а, доноси одлуку о начину даљег рада, која може да буде:

- писмено изјашњавање чланова ТС-а о прихватању pnBAS као nsBAS, користећи образац BAS О 8.5-14 и њихово сумирање користећи образац збирног изјашњавања о документу (BAS О 8.5-33),
- сазивање сједнице ТС-а и разматрање текста pnBAS и примједби на сједници, или
- враћање нацрта документа радној групи (WG) на дораду.

У случају писменог изјашњавања чланова ТС-а, на основу резултата њиховог изјашњавања, а складу с ИПС 1, предсједник ТС-а доноси одлуку о утврђивању nsBAS и његовом упућивању на јавну расправу.

Сједнице ТС-а, које се организују у циљу утврђивања нацрта стандарда, организују се у складу с ИПС 1 и утврђеним планом сједница. На сједници чланови ТС-а разматрају текст рпBAS и примједбе упућене прије сједнице или на самој сједници. Уколико се усагласе ставови чланова ТС-а о свим примједбама, прихватањем текста рпBAS, уз прихваћене измјене, утврђује се нацрт стандарда (nsBAS). Измјене се накнадно уносе у текст према записнику са сједнице.

Треба настојати да се одлука о утврђивању нацрта стандарда (nsBAS) донесе на бази консензуса. Ако консензус није могуће постићи, тада се текст рпBAS прихвата као nsBAS ако су за њега гласале двије тећине (2/3) чланова ТС-а.

Уколико се примједбе на текст рпBAS односе на суштинске елементе будућег изворног BAS стандарда, а не може се постићи усклађеност ставова чланова ТС-а, предсједник ТС-а може предложити да, на основу закључака са сједнице, WG припреми ревидирани рпBAS, који треба доставити члановима ТС-а (фаза израде 30.92).

Ако се не постигне усклађеност ставова чланова ТС-а о утврђивању nsBAS или изради ревидираног рпBAS, ТС може да предложи директору Института одустајање од даљег рада на развоју изворног BAS стандарда. Такав се приједлог мора детаљно образложити (фаза израде 30.98).

Технички секретар је одговоран да коначан текст nsBAS у потпуности одражава закључке ТС-а, донијете на сједницама или преписком и који је припремљен у складу с правилима обликовања босанскохерцеговачких стандарда и других докумената доступних јавности (видјети ИПС 4).

Након уношења свих утврђених измјена и уређивања коначног текста, документ се доставља на лекторисање. По завршетку лекторисања коначног текста преднацрта изворног BAS стандарда, предсједник ТС-а тај текст одобрава као nsBAS, а секретаријат припрема извјештај о утврђивању нацрта стандарда. Пројекту се тада додјељује статус преднацрта BAS стандарда одобреног за регистрацију као нацрт изворног BAS стандарда (фаза израде 30.99, ознака рпBAS).

Упућивање нацрта изворног BAS стандарда у јавну расправу одобравају предсједник ТС-а, водитељ WG-а и технички секретар ТС-а, шеф одговарајућег одјељења за стандардизацију, те помоћник директора за стандарде. Предсједник ТС-а потврђује да је ТС расправљао о тексту нацрта изворног BAS стандарда и сложио се с техничким садржајем те да текст одражава договорени садржај.

4.1.5 Јавна расправа о нацрту изворног BAS стандарда (nsBAS)

У фази јавне расправе региструје се нацрт BAS стандарда (фаза израде 40.00), ради организовања јавне расправе.

Обавијест о јавној расправи о нацрту изворног BAS стандарда (фаза израде 40.20, ознака nsBAS) објављује се на веб-сајту Института, уз приказ основних информација о пројекту.

Поред објављивања јавне расправе на веб-сајту, Институт може, у договору с предсједником ТС-а, директно да информисе неке организације и појединце писмено или електронским путем о нацрту изворног BAS стандарда који је на јавној расправи.

Нацрт изворног BAS стандарда у току јавне расправе јавно је доступан путем онлајн модула за читање нацрта BAS стандарда.

Примједбе на нацрт изворног BAS стандарда с образложењем достављају се Институту у писаном облику на одговарајућем обрасцу у року од 60 дана од дана објављивања јавне расправе на веб-сајту Института (у случају потребе може да буде скраћен на најмање 30 дана).

Скраћена јавна расправа се примјењује у посебним случајевима уз образложење (нпр. због хитне потребе за стандардом, доношења техничког прописа и слично). Приједлог за скраћену јавну расправу може дати Савјет, Институт или ТС. Приједлог треба да буде документован. Одлуку доноси директор Института.

Током јавне расправе Институт заприма примједбе босанскохерцеговачке јавности и примједбе из других земаља на објављени нацрт BAS стандарда. По завршетку јавне расправе (фаза израде 40.60), ТС разматра пристигле примједбе. Примједбе се могу прихватити или одбацити с образложењем, а подносилац примједби се обавјештава о одлуци ТС-а. Примједбе не може давати члан ТС/WG-а који је учествовао у изради нацрта изворног BAS стандарда и одобрио његово упућивање на јавну расправу.

Ако током јавне расправе није било примједби које се односе на примјену и садржај стандарда, предсједник BAS/ТС-а може да донесе одлуку о утврђивању коначног нацрта BAS стандарда (knsBAS) на основу извјештаја о проведеној јавној расправи (образац BAS О 8.5-21) и овласти које су му чланови ТС-а дали, а које се односе на одређени стандард. У том случају се на наредној сједници подноси извјештај члановима ТС-а о резултатима јавне расправе и одлуци предсједника.

Ако извјештај о проведеној јавној расправи садржи и приспјеле примједбе и/или коментаре, технички секретар их сумира, а предсједник ТС-а разматра примједбе и оцјењујући њихов значај у договору с водитељем WG-а одлучује да:

- предложи измјене, уважавајући приспјеле примједбе и омогући члановима ТС-а да се путем прописаног обрасца изјасне о измјенама као и прихватању nsBAS-а као knsBAS,
- сазове сједницу ТС-а, ако се приспјеле примједбе односе на суштину стандарда.

Позив за сједницу ТС-а на којој се разматрају примједбе и утврђује текст knsBAS може да се упути и учесницима у јавној расправи који су доставили примједбе на nsBAS.

Након разматрања приспјелих коментара на сједници, ТС доноси једну од следећих одлука:

а) да утврди коначни нацрт стандарда (knsBAS):

- консензусом или
- ако су за такав приједлог гласале више од двије трећине (2/3) укупног броја чланова ТС-а.

б) да припреми друго издање nsBAS, одобри га и поново упути на јавну расправу (фаза израде 40.93), ако је због прихватања примједби дошло до значајнијих промјена у тексту nsBAS.

ц) врати пројекат у почетну фазу, или упути приједлог директору Института да се одложи или одустане од рада на пројекту (фаза израде 40.98), уколико не постоји сагласност у погледу прихватања nsBAS као knsBAS.

У свим случајевима технички секретар је дужан да припреми извјештај о утврђивању коначног нацрта стандарда. Ако је потребно, овај извјештај прати текст примљених примједби и закључака ТС-а о свакој достављеној примједби/коментару. Извјештај мора да одобри предсједник ТС-а.

Институт је дужан да обавијести учеснике у јавној расправи који су доставили примједбе на nsBAS, о одржавању сједнице и/или закључцима ТС-а у вези с упућеним примједбама.

Након уношења измјена у текст nsBAS у складу са записником са сједнице и одобравању од предсједника ТС-а, nsBAS се одобрава за регистрацију као knsBAS (фаза израде 40.99). Технички секретар припрема збирни извјештај о развоју BAS стандарда, те приједлог о одобравању и објављивању босанскохерцеговачког стандарда.

4.1.6 Коначни нацрт изворног BAS стандарда (knsBAS)

Регистровањем knsBAS (фаза израде 50.00) и пратећих документа почиње фаза одобравања. Текст knsBAS се доставља на техничку обраду.

Након техничке обраде текста стандарда, технички секретар односно координатор обавезно провјерава да ли текст knsBAS задовољава захтјеве дате у ИПС 4.

Текст будућег BAS стандарда уз комплетиране пратеће документе (обрасци BAS О 8.5-21, BAS О 8.5-22, BAS О 8.5-23 и BAS О 8.5-24) доставља се шефу одговарајућег одјељења за стандардизацију и помоћнику директора за стандарде ради увида у provedену процедуру и давања сагласности (фаза израде 50.99).

4.1.7 Објављивање изворног BAS стандарда

На основу приложених докумената ТС-а, текста изворног BAS стандарда, приједлога за одобравање и објављивање стандарда, директор Института доноси одлуку о одобравању и објављивању босанскохерцеговачког стандарда (фаза израде 60.60). Потписивањем те одлуке (образац BAS О 8.5-25) и објављивањем BAS стандарда у веб-каталогу босанскохерцеговачких стандарда и Гласнику Института (Службене објаве), BAS стандард је доступан јавности.

Изворни BAS стандард се издаје као посебна публикација Института.

4.1.8 Преиспитивање изворног BAS стандарда

За преиспитивање изворног BAS стандарда одговоран је ТС који је стандард израдио. Преиспитивање се мора провести најмање једном у пет година. Преиспитивање обухвата и оцјену степена до ког BAS стандард прати развој технологије и потребе тржишта те како је примљен у пракси.

Ако је ТС у међувремену укинут, за преиспитивање је одговоран Институт, који доноси посебну одлуку о начину преиспитивања предметног изворног BAS стандарда.

ТС мора да обавијести Институт о резултатима преиспитивања изворног BAS стандарда, закључцима ТС-а, посебно ако је преиспитивањем потврђена његова актуелност и валидност.

У року предвиђеном за преиспитивање објављеног изворног BAS стандарда, ТС покреће процедуру његовог периодичног преиспитивања (фаза израде 90.20). Уколико се не организује сједница ТС-а већ се кореспонденција обавља дописно (електронским путем), члановима ТС-а се доставља образац изјашњавања о актуелности стандарда (BAS О 8.5-35) и образац за коментаре (BAS О 8.5-17).

Резултат преиспитивања изворног BAS стандарда ТС-а може бити један од следећих приједлога:

- ревидирање изворног BAS стандарда (амандман или ново издање) (фаза израде 90.92),
- потврђивање изворног BAS стандарда (фаза израде 90.93),
- повлачење изворног BAS стандарда (фаза израде 95.99).

Ако су потребне мање измјене у тексту изворног BAS стандарда, објављује се амандман.

Ако су потребне веће измјене у тексту изворног BAS стандарда, не препоручује се објављивање амандмана, него објава новог издања стандарда.

Технички секретар ТС-а доставља Сектору за информационо-документационе послове обавијест о приједлогу ТС-а, која се објављује на веб-сајту Института. Заинтересоване стране могу да доставе своје примједбе у периоду од 30 дана од дана објављивања обавијести.

Технички секретар ТС-а у току периода преиспитивања прикупља евентуалне примједбе заинтересованих страна на приједлог ТС-а и у договору с предсједником организује сједницу ТС-а на којој се разматрају достављене примједбе и доноси се одлука о даљем статусу стандарда.

Уколико је ТС донио одлуку о измјени/ревизији, стандарду се додјељује фаза израде 90.92, а за потврђивање изворног BAS стандарда фаза израде 90.93. Такође, уколико је ТС донио одлуку да се изврши измјена/ревизија изворног BAS стандарда, даља процедура је идентична процедури припремања и доношења изворног BAS стандарда. Резултат процедуре ревизије је објављивање новог издања изворног BAS стандарда.

Технички секретар односно координатор ТС-а је дужан да у процедури преиспитивања изворног BAS стандарда уноси у ИСБИХ SMIS-у све његове измјене (фазе израде) у складу с Анексом А овог дијела ИПС-а.

Након завршетка процедуре преиспитивања изворног BAS стандарда (фаза израде 90.60), технички секретар ТС-а доставља Сектору за информационо-документационе послове обавијест о резултатима преиспитивања изворног BAS стандарда, у циљу објаве у Гласнику Института (Службене објаве).

4.1.9 Повлачење

Изворни BAS стандард се повлачи након објаве новог издања изворног BAS стандарда или се стандард повлачи без замјене у складу с тачком 3.6.

ТС може да предложи повлачење изворног BAS стандарда који није у примјени због превазиђених рјешења која се нуде и/или подручја примјене које третира, као и с обзиром на обавезе које произилазе из чланства у европским организацијама за стандардизацију CEN, CENELEC и ETSI, у случају када је предметни стандард у супротности с објављеним европским стандардом. Такође ТС може да предложи повлачење BAS стандарда чији су еквиваленти као резултат рада (преиспитивања) европске/међународне стандардизације повучени без замјене.

Приједлог за повлачење изворног BAS стандарда, који су прихватиле двије трећине (2/3) чланова ТС-а (фаза израде 95.20), технички секретар ТС-а доставља Сектору за информационо-документационе послове, који обавијест о приједлогу ТС-а објављује на веб-сајту Института. Заинтересоване стране могу да доставе своје примједбе у периоду од 30 дана од дана објављивања обавијести.

Технички секретар ТС-а припрема пратеће обрасце за повлачење изворног BAS стандарда (BAS О 8.5-27, BAS О 8.5-24 и BAS О 8.5-25) који се достављају шефу одговарајућег одјељења за стандардизацију.

На основу приложених докумената ТС-а, приједлога за повлачења изворног BAS стандарда, директор Института доноси одлуку о повлачењу босанскохерцеговачког стандарда (фаза израде 95.99).

Технички секретар односно координатор ТС-а је дужан да током процедуре повлачења изворног BAS стандарда уноси у ИСБИХ SMIS-у све његове измјене (фазе израде) у складу с Анексом А овог дијела ИПС-а.

Након завршетка процедуре повлачења технички секретар ТС-а доставља Сектору за информационо-документационе послове обавијест у циљу објаве у Гласнику Института (Службене објаве).

4.1.10 Амандман на изворни BAS стандард (А)

Ако је резултат преиспитивања изворног BAS стандарда одлука о објави амандмана на тај стандард, амандман се припрема, одобрава и објављује према процедури припремања, доношења и објављивања изворног BAS стандарда (види тачке 4.1.3 до 4.1.6).

Уз сваки изворни BAS стандард, ради мањих измјена тог стандарда, могу да се објаве највише два амандмана. Након утврђивања потребе за измјеном изворног BAS стандарда на који су већ објављена два амандмана, објављује се ново издање изворног BAS стандарда.

Технички секретар односно координатор ТС-а је дужан да у процедури израде амандмана на изворни BAS стандард уноси у ИСБИХ SMIS-у све његове измјене (фазе израде) у складу с Анексом А овог дијела ИПС-а.

Након завршетка процедуре технички секретар ТС-а доставља Сектору за информационо-документационе послове обавијест у циљу објаве у Гласнику Института (Службене објаве).

4.1.11 Техничка корекција на изворни BAS стандард (Cor)

Уколико се по објављивању изворног BAS стандарда укаже потреба за отклањањем уређивачких грешака (штампарске, лекторске и сл.) које би довеле у питање недвосмисленост примјене одредби стандарда, објављује се техничка корекција на изворни BAS стандард.

Кад се примијете наведени пропусти, треба писмено обавијестити Институт, предсједника или секретаријат ТС-а који утврђују њихово постојање и процјењују посљедице на примјену стандарда. Кад се процијени да су техничке корекције неопходне, покрећу се активности ради њиховог провођења.

Технички секретар односно координатор ТС-а уноси у образац BAS О 8.5-15 постојећи текст и предложену корекцију и тај текст доставља предсједнику који у консултацији с водитељем пројекта и/или члановима ТС-а утврђује коначни текст корекције. Након техничке припреме техничке корекције, приједлог се упућује директору Института ради одобравања и објављивања (обрасци BAS О 8.5-25 и BAS О 8.5-24).

Технички секретар односно координатор ТС-а је дужан да у процедури израде техничке корекције на изворни BAS стандард уноси у ИСБИХ SMIS-у све његове измјене (фазе израде) у складу с Анексом А овог дијела ИПС-а.

Након завршетка процедуре технички секретар односно координатор ТС-а доставља Сектору за информационо-документационе послове обавијест у циљу објаве у Гласнику Института (Службене објаве).

4.2 Развој других изворних докумената босанскохерцеговачке стандардизације

4.2.1 Уопштено

У складу с ИПС 2, други изворни документи босанскохерцеговачке стандардизације су:

- босанскохерцеговачка техничка спецификација (BAS TS)
- босанскохерцеговачки технички извјештај (BAS TI)
- босанскохерцеговачко упутство (BAS упутство).

4.2.2 Босанскохерцеговачка техничка спецификација (BAS TS)

Босанскохерцеговачка техничка спецификација (BAS TS) је нормативни документ у ком се утврђују технички захтјеви које мора да испуњава производ, процес или услуга, а за које није потребно или није могуће донијети BAS стандард.

BAS TS се доноси у случајевима као што су брзи развој технике у стручном подручју и/или кад није могуће постићи национални консензус око неког предмета стандардизације.

Текст BAS TS израђује и одобрава ТС у свом подручју рада.

Послове повезане с радом ТС/WG-а обавља матични ТС.

У неком подручју може да постоји више BAS TS које међусобно не смију бити у супротности.

Приједлог за израду босанскохерцеговачке техничке спецификације (фаза израде 00.00, ознака prBAS TS) могу дати све заинтересоване стране. Тај приједлог се доставља Институту у складу с тачком 3.1 на одговарајућем обрасцу.

Надлежни ТС разматра приједлог за израду босанскохерцеговачке техничке спецификације и даје препоруку о прихватању односно одбијању приједлога. На основу препоруке ТС-а Институт доноси одлуку о прихватању или неприхватању стандардизацијског пројекта.

Прихваћеном приједлогу за израду BAS TS додјељује се јединствени број приједлога стандардизацијског пројекта и он се уноси у програм рада Института (фаза израде 10.00, ознака prBAS TS).

Регистровани стандардизацијски пројекат за израду BAS TS додјељује се одговарајућем ТС-у.

Стандардизацијски пројекат за израду BAS TS додијељен одговарајућем ТС-у разматрају чланови ТС-а и доносе одлуку о развоју пројекта односно о његовом одбијању.

Одлука о покретању стандардизацијског пројекта за израду BAS TS (фаза израде 10.99, ознака prBAS TS) садржава:

- састав WG-а (TC/WG) која ће припремити нацрт BAS TS,
- име и презиме водитеља WG-а,
- оквирни план рада WG-а,
- радни наслов пројекта.

Пројекат се уноси у програм рада тог ТС-а који је јавно доступан на веб-сајту Института (фаза израде 20.00, ознака prdBAS TS).

WG израђује нацрт радног документа босанскохерцеговачке техничке спецификације (фаза израде 20.20, ознака prdBAS TS).

Нацрт радног документа босанскохерцеговачке техничке спецификације prdBAS TS доставља се матичном ТС-у и региструје као преднацрт босанскохерцеговачке техничке спецификације (фаза израде 30.00, ознака prBAS TS).

О тексту prBAS TS се расправља на сједници ТС-а гдје чланови ТС-а требају постићи консензус о свим битним питањима. Ако консензус није могуће постићи, тада се текст BAS TS прихвата ако су за њега гласале двије трећине (2/3) чланова ТС-а.

Након уношења свих утврђених измјена и уређивања коначног текста, prBAS TS се доставља на лектуру. По завршетку лекторисања коначног текста преднацрта BAS TS, предсједник ТС-а одобрава тај текст. Пројекту се тада додјељује статус преднацрта босанскохерцеговачке техничке спецификације, одобреног за регистрацију као нацрт босанскохерцеговачке техничке спецификације (фаза израде 30.99, ознака prBAS TS).

Ако нема довољно позитивних гласова о тексту prBAS TS, ТС доноси одлуку о одустајању од пројекта (фаза израде 30.98).

Текст BAS TS уређује се за објаву у складу с правилима обликовања босанскохерцеговачких стандарда и других стандардизацијских докумената доступних јавности, ИПС 4.

Текст будућег BAS TS уз комплетиране пратеће документе доставља се шефу одговарајућег одјељења за стандардизацију и помоћнику директора за стандарде ради увида у проведenu процедуру и давања сагласности (фаза израде 60.00).

На основу приложених докумената ТС-а, текста BAS TS, приједлога за одобравање и објављивање стандарда, директор Института доноси одлуку о одобравању и објављивању босанскохерцеговачке техничке спецификације (фаза израде 60.60). Потписивањем те одлуке и објављивањем BAS стандарда у веб-каталогу и Гласнику Института (Службене објаве), BAS TS је доступан јавности.

BAS TS се издаје као посебна публикација Института.

Технички секретар односно координатор ТС-а је дужан да у процедури израде босанскохерцеговачке техничке спецификације уноси у ИСБИХ SMIS-у све његове измјене (фазе израде) у складу с Анексом А овог дијела ИПС-а.

Уколико се по објављивању BAS TS укаже потреба за отклањањем уређивачких грешки (штампарске, лекторске и сл.), може се објавити њена техничка корекција.

Преиспитивање BAS TS проводи се у складу с тачком 3.5.2.

ТС одговоран је за систематско преиспитивање BAS TS. Процедура преиспитивања BAS TS покреће се најкасније у року од три године од њеног објављивања (фаза израде 90.20). Циљ преиспитивања је да се поново размотре разлози који су довели до њеног објављивања, као и да се размотри могућност њеног објављивања као изворног BAS стандарда. Резултат процедуре преиспитивања може да буде потврђивање BAS TS уз образложење ТС-а (препоручује се да се потврђивање BAS TS уради само једном), објава изворног BAS стандарда који ће замијенити BAS TS или повлачење BAS TS.

4.2.3 Босанскохерцеговачки технички извјештај (BAS TI)

Босанскохерцеговачки технички извјештај (BAS TI) је информативан документ Института који није прикладан за објаву као BAS или BAS TS.

Приједлог за израду босанскохерцеговачког техничког извјештаја (фаза израде 00.00, ознака prBAS TI) могу дати све заинтересоване стране.

Приједлог за израду BAS TI доставља се Институту у складу с тачком 3.1 на одговарајућем обрасцу.

Надлежни ТС разматра приједлог за израду босанскохерцеговачког техничког извјештаја и даје препоруку о прихватању односно одбијању приједлога. На основу препоруке ТС-а Институт доноси одлуку о прихватању или неприхватању стандардизацијског пројекта.

Прихваћеном приједлогу за израду BAS TI (фаза израде 10.00, ознака prBAS TI) додјељује се јединствени број стандардизацијског пројекта и он се региструје у програму рада Института.

Прихваћени стандардизацијски пројекат за израду BAS TI додјељује се одговарајућем ТС-у.

Стандардизацијски пројекат додијељен одговарајућем ТС-у разматрају чланови ТС-а и доносе одлуку о развоју пројекта односно о његовом одбијању.

Регистрованом стандардизацијском пројекту ТС додјељује радни наслов и пројекат се уноси у програм рада тог ТС-а који је јавно доступан на веб-сајту Института (фаза израде 20.00, ознака nrdBAS TI).

ТС израђује и одобрава текст BAS TI у свом подручју рада.

Одлука о покретању стандардизацијског пројекта за израду BAS TI (фаза 10.99, ознака prBAS TI) садржава:

- састав WG-а (ТС/WG) која ће припремити нацрт BAS TI,
- име и презиме водитеља WG-а,
- оквирни план рада WG-а,

– радни наслов пројекта.

WG израђује нацрт радног документа босанскохерцеговачког техничког извјештаја (фаза израде 20.20, ознака prdBAS TI).

Нацрт радног документа босанскохерцеговачког техничког извјештаја prdBAS TI доставља се матичном ТС-у и региструје као преднацрт босанскохерцеговачког техничког извјештаја (фаза израде 30.00, ознака rpBAS TI).

О тексту rpBAS TI се расправља на сједници ТС-а гдје чланови ТС-а требају постићи консензус о свим битним питањима. Ако консензус није могуће постићи, тада се текст BAS TI прихвата ако су за њега гласале двије трећине (2/3) чланова ТС-а.

Након уношења свих утврђених измјена и уређивања коначног текста, rpBAS TI се доставља на лектуру. По завршетку лекторисања коначног текста преднацрта BAS TI, предсједник ТС-а одобрава тај текст. Пројекту се тада додјељује статус преднацрта босанскохерцеговачког техничког извјештаја, одобреног за регистрацију као нацрт босанскохерцеговачког техничког извјештаја (фаза израде 30.99, ознака rpBAS TI).

Ако нема довољно позитивних гласова о тексту rpBAS TS, ТС доноси одлуку о одустајању од пројекта (фаза израде 30.98).

Текст BAS TI уређује се за објаву у складу с правилима обликовања босанскохерцеговачких стандарда и других стандардизацијских докумената доступних јавности, ИПС 4.

Текст будућег BAS TI уз комплетиране пратеће документе доставља се шефу одговарајућег одјељења за стандардизацију и помоћнику директора за стандарде ради увида у проведену процедуру и давања сагласности (фаза израде 60.00).

На основу приложених докумената ТС-а, текста BAS TI, приједлога за одобравање и објављивање стандарда, директор Института доноси одлуку о одобравању и објављивању босанскохерцеговачког техничког извјештаја (фаза израде 60.60). Потписивањем те одлуке и објављивањем BAS стандарда у веб-каталогу и Гласнику Института (Службене објаве), BAS TI је доступан јавности.

BAS TI се издаје као посебна публикација Института.

Уколико се по објављивању BAS TI укаже потреба за отклањањем уређивачких грешки (штампарске, лекторске и сл.), може се објавити његова техничка корекција.

Технички секретар односно координатор ТС-а је дужан да у процедури израде босанскохерцеговачког техничког извјештаја уноси у ИСБИХ SMIS-у све његове измјене (фазе израде) у складу с Анексом А овог дијела ИПС-а.

Преиспитивање BAS TI проводи се у складу с тачком 3.5.2.

ТС је одговоран за систематско преиспитивање BAS TI. Процедура преиспитивања BAS TI покреће се у складу с указаним потребама (фаза израде 90.20). Циљ преиспитивања је да се поново размотре разлози који су довели до њеног објављивања, те да ли потреба за њим још увијек постоји. Резултат преиспитивања може да буде потврђивање, објављивање новог издања (ревизија) или повлачење BAS TI.

4.2.4 Босанскохерцеговачко упутство (BAS упутство)

Босанскохерцеговачко упутство (BAS упутство) је информативни документ Института доступан јавности, у ком се дају смјернице, савјети или препоруке за принципе стандардизације и политику те смјернице за стручњаке који израђују стандарде.

Приједлог за израду BAS упутства (фаза 00.00, ознака prBAS упутство) могу дати заинтересоване стране. Приједлог за израду BAS упутства могу дати и стручна тијела Института.

Приједлог за израду BAS упутства доставља се Институту на одговарајућем обрасцу.

Надлежни ТС разматра приједлог за израду босанскохерцеговачког упутства и даје препоруку о прихватању односно одбијању приједлога. На основу препоруке ТС-а Институт доноси одлуку о прихватању или неприхватању стандардизацијског пројекта.

Прихваћеном приједлог за израду BAS упутства (фаза израде 10.00, ознака prBAS упутство) додјељује се јединствени број стандардизацијског пројекта и он се региструје у програму рада Института. Институт даје смјернице за израду BAS упутства.

Регистрованом стандардизацијском пројекту ТС додјељује радни наслов и пројекат се уноси у програм рада Института који је јавно доступан на веб-сајту Института (фаза израде 20.00, ознака nrdBAS упутство).

ТС израђује нацрт радног документа BAS упутства (фаза израде 30.20, ознака rpBAS упутство) према смјерницама Института.

О тексту rpBAS упутства расправља се на сједници ТС-а гдје чланови ТС-а требају постићи консензус о свим битним питањима. Ако консензус није могуће постићи, тада се текст BAS упутства прихвата ако су за њега гласале двије трећине (2/3) чланова ТС-а.

Након уношења свих утврђених измјена и уређивања коначног текста, rpBAS упутство се доставља на лектуру. По завршетку лекторисања коначног текста преднацрта BAS упутства, предсједник ТС-а одобрава тај текст. Пројекту се тада додјељује статус преднацрта босанскохерцеговачког упутства, одобреног за регистрацију као нацрт босанскохерцеговачког упутства (фаза израде 30.99, ознака rpBAS упутство).

Ако нема довољно позитивних гласова о тексту rpBAS упутство, ТС доноси одлуку о одустајању од пројекта (фаза израде 30.98).

Текст BAS упутства уређује се за објаву у складу с правилима обликовања босанскохерцеговачких стандарда и других стандардизацијских докумената доступних јавности, ИПС 4.

Текст будућег BAS упутства уз комплетиране пратеће документе доставља се шефу одговарајућег одјељења за стандардизацију и помоћнику директора за стандарде ради увида у проведену процедуру и давања сагласности (фаза израде 60.00).

На основу приложених докумената ТС-а, текста BAS упутства, приједлога за одобравање и објављивање стандарда, директор Института доноси одлуку о одобравању и објављивању босанскохерцеговачког упутства (фаза израде 60.60). Потписивањем те одлуке и објављивањем BAS упутства у веб-каталогу и Гласнику Института (Службене објаве), BAS упутство је доступно јавности.

BAS упутство се издаје као посебна публикација Института.

ТС је одговоран за систематско преиспитивање BAS упутства. Процедура преиспитивања BAS упутства може се покренути у било ком тренутку (фаза израде 90.20). Резултат преиспитивања може да буде потврђивање BAS упутства, објављивање новог издања (ревизија) или повлачење BAS упутства.

5 Преузимање међународних и европских стандарда и других стандардизацијских докумената

Институт као пуноправни члан Међународне организације за стандардизацију (ISO) и Европског института за стандардизацију у области телекомуникација (ETSI), односно придружени члан Међународне комисије за електротехнику (IEC), Европског комитета за стандардизацију у области електротехнике (CENELEC) и Европског комитета за стандардизацију (CEN), има право и/или обавезу преузимања стандарда и других стандардизацијских докумената тих организација као докумената босанскохерцеговачке стандардизације.

Институт, као придружени члан европских организација за стандардизацију, има право и/или обавезу преузимања свих европских стандарда тих организација као BAS стандарда и обавезу повлачења постојећих конфликтних BAS стандарда.

Међународни стандарди и други стандардизацијски документи преузимају се ако постоји интерес за одређени предмет, а за њега не постоји одговарајући европски стандард односно други стандардизацијски документ.

Стандарди националних тијела за стандардизацију других земаља (нпр. ASTM), с којим Институт има склопљен одговарајући уговор, преузимају се ако не постоји ни европски ни међународни стандард за одређени предмет.

Документ босанскохерцеговачке стандардизације којим је преузет међународни, европски или неки други стандардизацијски документ означава се у складу с ИПС 2.

5.1 Методе преузимања међународних и европских стандарда

5.1.1 Уопштено

Придружени или пуноправни члан европских организација за стандардизацију, CEN, CENELEC и ETSI, има право и/или обавезу преузимања свих европских стандарда тих организација као националних стандарда и обавезу истовременог повлачења постојећих конфликтних националних стандарда. Ако је европски стандард преузет као национални стандард, онда се не може преузимати међународни стандард с којим наведени европски стандард има степен усаглашености „идентичан”.

Правила за преузимање:

- 1) европски стандард се може преузети на националном нивоу само са степеном усаглашености „идентичан” (види ИПС 2, тачка 3.3.1.1), односно преузимају се само као идентични стандарди у техничком садржају и структури и начину изражавања уз обавезно придржавање правила датих у препорученим методама за преузимање,
- 2) европски хармонизовани документ се може преузети само с идентичним степеном усаглашености,
- 3) међународни стандард се сматра преузетим ако је национални стандард идентичан (види ИПС 2, тачка 3.3.1.1) или модификован (види ИПС 2, тачка 3.3.1.2) у односу на међународни стандард. У складу с *ISO/IEC Guide 21-1:2005* и *CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 3:2022*, међународни или европски стандарди преузимају се у систем босанскохерцеговачке стандардизације следећим методама:
 - проглашавања (пр),
 - корица (ко),
 - превода (пв).

Одлуку о методи преузимања међународног или европског стандарда доноси Институт на основу приједлога ТС-а.

Ако у BAS стандарду нема потребе за техничким одступањима или редакцијским измјенама, може се примијенити било која од препоручених метода преузимања за европски стандард, односно метода корица или метода превода за међународни стандард.

Ако су у BAS стандарду техничка одступања и/или редакцијске измјене неизбјежне, користи се метода корица или метода превода.

BAS стандард који је неком од метода преузео међународни или европски стандард мора имати јасно наведене сљедеће податке о међународном или европском стандарду: ознаку преузетог стандарда, годину издања, степен усаглашености и назив на енглеском или другом језику изворног документа те изјаву о преузимању. При преузимању стандарда методом корица или методом превода, подаци о преузетом стандарду и подаци о BAS стандарду налазе се на истакнутом мјесту на насловној страници.

Кад се преузима међународни или европски стандард, сви постојећи амандмани и техничке корекције дате на међународни или европски стандард морају се преузети или укључити у BAS стандард зависно од методе преузимања. Међународне или европске амандмане и техничке корекције публиковане послје преузимања међународног или европског стандарда треба преузети што је могуће прије.

5.1.2 Метода проглашавања

Метода проглашавања је најједноставнија метода преузимања, која подразумијева објављивање „саопштења о проглашавању”, којим се страни документ проглашава националним документом. Примјењује се ако постоји потреба за примјеном одређеног међународног или европског стандарда, а нема могућности ни потребе да се у кратком року преузме методама описаним у 5.1.3 и 5.1.4.

Одлуком директора Института, а на приједлог ТС-а, међународни или европски стандард на енглеском или другом језику изворног документа добија статус BAS стандарда.

Да је међународни или европски стандард проглашавањем добио статус BAS стандарда објављује се у Гласнику Института (Службене објаве) и на веб-сајту Института. Обавијест о проглашавању мора укључити сљедеће податке:

- ознаку, годину издања и назив међународног или европског стандарда (ознака с годином издања и степен усаглашености морају се дати унутар заграде, непосредно иза и као дио назива),
- изјаву да стандард који се преузима има статус BAS стандарда,
- ознаку и назив BAS стандарда (назив BAS стандарда остаје непромијењен), и
- датум од ког је признат статус преузетог стандарда.

Обавијести о проглашавању се придружује преузети стандард, како би се могло утврдити да је он преузет у систем босанскохерцеговачке стандардизације.

5.1.3 Метода корица

Метода корица подразумијева преузимање међународног или европског стандарда (укључујући амандмане или техничке корекције) и његово публиковање с BAS корицама. Међународни или европски стандард објављује се с ознаком BAS стандарда (види 5.10) и на тај начин преузети међународни или европски стандард постаје препознатљив дио босанскохерцеговачке стандардизације ако је успостављен идентичан или модификован степен усаглашености.

Метода корица придружује BAS корицама преузети међународни или европски стандард на енглеском језику или другом језику изворног документа с референтним националним бројем документа на свакој страници националне имплементације.

Елементи BAS корица јесу:

- насловна страница BAS стандарда према ИПС 4,

- национални предговор (види 5.1.5),
- национални додаци налазе се иза текста преузетог стандарда (види 5.1.6). Национални додаци садрже информације и инструкције које се односе на стандард. Ако је BAS стандард модификован у односу на преузети стандард, тада се модификације не укључују у текст стандарда. У том случају се у националном додатку наводе сва техничка одступања или редакцијске измјене с објашњењима и упућивањима на одређене тачке, табеле, слике, итд. у преузетом стандарду.

Одлуку о одобравању и објављивању међународног или европског стандарда методом корице доноси директор Института на приједлог техничког комитета.

5.1.4 Метода превода

Када је BAS стандард превод међународног или европског стандарда и има ознаку BAS, тада преузети међународни или европски стандард постаје препознатљив дио босанскохерцеговачке стандардизације.

BAS стандард који је превод међународног или европског стандарда може да буде објављен у једнојезичном или вишејезичном издању. У оба случаја BAS стандард укључује елементе дате у 5.1.5.

Вишејезична издања BAS стандарда садрже текст стандарда на једном или више службених језика међународне или европске организације за стандардизацију и текст стандарда на једном или више службених језика који су у употреби у Босни и Херцеговини. У том случају текст на једном или више службених језика који су у употреби у Босни и Херцеговини налази се уз лијеву маргину.

Уколико се за међународне или европске нормативне документе који су преузети као босанскохерцеговачки стандарди на енглеском језику обезбиједи превод, њиховим објављивањем као босанскохерцеговачких стандарда на једном од службених језика који су у употреби у БиХ не престаје да важи претходно издање документа босанскохерцеговачке стандардизације на енглеском језику. Референтном верзијом, односно верзијом на коју се позива у другим документима сматра се језичка верзија која је прва објављена као босанскохерцеговачки стандард, односно верзија на енглеском језику. Ознака и година издања, референтна ознака, као и број издања верзије стандарда на једном од службених језика у употреби у БиХ идентични су с истим елементима у верзији стандарда на енглеском језику.

У предговору BAS стандарда треба се навести информација који је језик служио као основ при преводу међународног или европског стандарда и који је језик изворног међународног или европског стандарда мјеродаван у случају спора.

Документи се, према правилу, преводе с енглеског језика, ако нема друкчијег образложеног захтјева и/или одлуке.

Ако је BAS стандард превод међународног или европског стандарда и ако је означен с „идентичан”, тада се усклађеност с међународним или европским стандардом сматра усаглашеношћу превода. *Принцип узајамности* је испуњен.

Ако је BAS стандард превод међународног или европског стандарда и садржи техничка одступања или редакцијске измјене урађене у односу на међународни или европски стандард, информација о постојећим одступањима мора се дати у националном предговору, а објашњење постојећих одступања може да буде или у националном предговору или у националном додатку (види 5.1.6). Степен усаглашености зависи од техничких одступања или редакцијских измјена (види ИПС 2, тачка 3.3). *Принцип узајамности* није испуњен.

Редослијед излагања и означавање тачака, табела, слика и анекса остаје исти као у међународном или европском стандарду.

Националне фусноте на дну странице нису допуштене у трима службеним верзијама европског стандарда, али се могу укључити испод текста превода на једном од службених језика који су у употреби у Босни и Херцеговини.

Референтни национални број документа ставља се на свакој страници националне имплементације.

НАПОМЕНА Референтни број документа чини ознака документа уз додавање године и ознаке језика издања. Притом се ознака документа одваја од године издања знаком двије тачке (:). Ознака(е) језика исписује(у) се малим словима и смјештена(е) је (су) између заграда. Код вишејезичних издања ознаке језика међусобно се одвајају зарезом.

Словна ознака језика у референтном броју мора да буде у складу са стандардом ISO 639-1.

При преводу насловне стране европског стандарда све обавијести које су дате на три службена језика европског стандарда остају непромијењене у обликовању и садржају, а то су: ознака „европског стандарда”, назив стандарда и назив установе која је издала стандард. Превод наведених обавијести на једном или више службених језика који су у употреби у Босни и Херцеговини мора да буде смјештен изнад обавијести на службеним језицима европског стандарда.

НАПОМЕНА Земље чланице CEN/CENELEC-а морају да буду наведене абecedним редом језика на који се преводи.

Ако је BAS стандард превод европског стандарда, а европски стандард је настао преузимањем међународног стандарда или другог документа с могућим заједничким модификацијама и европским анексима, Институт мора објавити консолидовани текст европског стандарда на једном од службених језика који су у употреби у Босни и Херцеговини поштујући иста правила као и све чланице CEN/CENELEC-а.

Примјењују се сљедећа правила и редослијед елемената:

- 1) Штампана насловна страна европског стандарда која у садржају и изгледу репродукује насловну страну коју дистрибуира CEN-CENELEC-ов Центар за менаџмент.
- 2) Репродуковани предговор европског стандарда с датумом имплементирања европског стандарда који је дистрибуирао CEN-CENELEC-ов Центар за менаџмент.
- 3) Предговор, увод, ако постоји, и текст међународног стандарда. У CENELEC-у предговор међународног стандарда може бити искључен.
- 4) Текст европског стандарда с унесеним заједничким модификација, ако их има. Ове модификације могу се уметнути умјесто текста референтног документа. Те модификације морају се означити вертикалном линијом на лијевој маргини уз текст.

BAS стандард може затим укључити национални информативни додатак у ком се понављају измијењени дијелови изворног текста међународног стандарда.

При преводу стандарда користити преводе за глаголске облике - употребу модалних глагола (види ИПС 4, Анекс Д).

У ИПС 4, Анекс Д, у првој колони у свакој табели даје се глаголски облик који се мора употребљавати за изражавање поједине врсте одредби. Еквивалентни изрази дати у другој колони употребљавају се само у изузетним случајевима када се облик дат у првој колони не може употребљавати из језичких разлога.

Одлуку о одобравању и објављивању међународног или европског стандарда методом превода доноси директор Института на приједлог ТС-а.

5.1.5 Национални предговор

Национални предговор даје се у циљу лакшег увођења међународног или европског стандарда у систем босанскохерцеговачке стандардизације. Национални предговор је на једном од службених

језика/службеним језицима у Босни и Херцеговини (бс - босански, хр - хрватски и ср - српски, види ISO 639-1), а претходи му наслов „Национални предговор” и садржи сљедеће основне информације:

- ознака, година издања и назив BAS стандарда,
- ко је донио Одлуку, те број и датум Одлуке којом је BAS стандард одобрен,
- степен усаглашености с изворним стандардом (EN; ISO; IEC),
- ознака, година издања и назив изворног стандарда на енглеском језику или другом језику изворног документа,
- изјава да међународни или европски стандард има статус BAS стандарда,
- подаци о повлачењу једног или више BAS стандарда објављивањем новог BAS стандарда,
- радно тијело Института које је припремило BAS стандард (нпр. технички комитет: ознаку и назив),
- информација о томе да је стандард настао превођењем међународног или европског стандарда и о језику који је служио као основ при преводу,
- информација да је стандард претходно преузет као BAS стандард на енглеском језику, уз сљедећи текст:
„Овај стандард претходно је објављен као BAS стандард на енглеском језику (година издања BAS стандарда на енглеском језику) и зато се на насловној страници овог стандарда налази иста референтна ознака као и на насловној страници верзије на енглеском језику.”
- НАПОМЕНА Уколико у тексту издања BAS стандарда на енглеском језику постоји податак о замјени BAS стандарда, тај податак се обавезно уноси и у издање на једном од службених језика који су у употреби у Босни и Херцеговини.
- који је језик мјеродаван у случају спора,
- информације о цитираним стандардима и другим документима у којим се даје листа само оних националних докумената идентичних са страним документима цитираним у тачки „Нормативне референце” или, ако је та тачка изостављена, са страним нормативним документима цитираним у тексту стандарда. За датиране референце даје се веза националног документа с цитираним издањем страног документа. За недатиране референце даје се веза с важећим издањем страног документа у тренутку објављивања националног документа који се на њега позива,
- информација о повезаним BAS стандардима гдје се даје листа, нпр., BAS стандарда који се наводе у библиографији, а истовремено је усвојена као BAS. За датиране референце даје се веза националног документа с цитираним издањем страног документа. За недатиране референце даје се веза с важећим издањем страног документа у тренутку објављивања националног документа који се на њега позива, подаци о учешћу у развоју међународног стандарда, ако је таквог учешћа било, објашњења уз текст стандарда (нпр. ако неким варијантама из међународног или европског стандарда треба дати предност),
- подаци о редакцијским измјенама и техничким одступањима, ако их има, с упућивањем гдје су наведена и објашњена, и како су обилежјена када се користи метода превода (види 5.7),
- обавјештење о националном додатку,
- корисна упутства за примјену преузетог међународног или европског стандарда.

5.1.6 Национални додаци

Када преузимамо међународне или европске стандарде дозвољени су национални додаци који могу да буду информативни (нпр. попис А-одступања, редакцијске измјене...). Користе се за давање обавјештења о националним условима, тј. за потпуни попис одступања (посебни национални услови, захтјеви у националним прописима, редакцијске измјене и техничка одступања) заједно с њиховим образложењем. Напомена о постојању националних додатака даје се у националном садржају или националном предговору.

5.1.7 Укључивање и обиљежавање техничких одступања и редакцијских измјена у BAS стандарду

Кад се међународни стандард преузима методом превода с одређеним техничким одступањима или редакцијским измјенама, њих треба укључити у текст BAS стандарда. Одступања се морају јасно истакнути обиљежавањем једном вертикалном линијом (I) на лијевој маргини уз текст, како би се могло видјети да тај дио текста није текст међународног стандарда.

Информација да су у BAS стандарду урађена техничка одступања или редакцијске измјене даје се у националном предговору (види 5.1.5). Попис урађених техничких одступања или редакцијских измјена с наводима, објашњењима и упућивањима на одређене тачке, табеле, слике, итд. у међународном стандарду може да буде:

- а) у националном предговору за мали број насталих техничких одступања и/или редакцијских измјена,
- б) или у посебном националном додатку иза текста BAS стандарда, и то нормативан у нормативном додатку, а информативан у информативном додатку.

5.1.8 Укључивање и обиљежавање међународних и европских амандмана и техничких корекција у BAS стандард

Кад се преузима међународни или европски стандард, морају се преузети сви постојећи амандмани и/или техничке корекције дате на тај стандард. Зависно од методе преузимања, они се могу прогласити или укључити у текст стандарда или дати као нормативни анекс на крају документа.

Кад се амандмани и техничке корекције на међународни или европски стандард укључују у текст BAS стандарда, измијењени текст треба обиљежити дуплом вертикалном линијом (II) на лијевој маргини да би се разликовао од националних одступања (види 5.1.7).

Информација да су амандман или техничка корекција укључени у преузети стандард даје се у националном предговору и на насловној страници европског стандарда.

При укључивању међународних или европских амандмана у текст BAS стандарда, бројеви и наслови сваке тачке, слике, табеле итд. који се бришу амандманом требају бити задржани додавањем сљедећег текста у загради:

„(брисано амандманом)“.

Овај се текст укључује на исти начин и у садржај.

Предговор амандмана треба да буде укључен насловом „Предговор амандмана (број)“, послјије предговора стандарда на који је дат амандман.

5.1.9 Упућивање на међународне и европске стандарде и друге нормативне документе у BAS стандарду

Ако преузети међународни или европски стандард упућује на међународне или европске стандарде и друге нормативне документе, упућивања треба да остану непромијењена унутар текста, без обзира на валидност у босанскохерцеговачкој стандардизацији или на њихов статус као BAS стандард. Да би се обезбиједила идентичност и валидност преузиманог стандарда, ТС одговоран за BAS стандард треба да преиспита све наведене стандарде (ISO; IEC; EN) на које се упућује и њима одговарајуће BAS стандарде.

НАПОМЕНА 1 Ове препоруке се не односе на упућивања дата само за информацију, мада се могу примјенити.

НАПОМЕНА 2 Називи ISO/IEC/EN стандарда или других нормативних докумената на које се упућује унутар текста стандарда не преводe се (остају на енглеском језику).

У случају кад се у BAS стандарду умјесто на међународни или европски стандард упућује на стандард или други документ који није идентичан међународном или европском стандарду, сматра се да тај BAS стандард (с ког се упућује) садржи техничко одступање и због тога је његов степен усаглашености „модификован”.

Кад су стандарди или други нормативни документи на које се упућује у међународном или европском стандарду замијењени или преузети, информација се може дати у националном додатку навођењем ознаке, године издања и назива BAS стандарда те ознаке, године издања међународног или европског стандарда и степен усаглашености.

5.1.10 Датирање BAS стандарда који су преузети међународни или европски стандарди

Стандард треба датирати због транспарентности преузимања и циклуса ревизије стандарда.

Датирање се обавља тако да се ознаци BAS стандарда дода година издања, односно година преузимања међународног или европског стандарда у систем босанскохерцеговачке стандардизације.

BAS XX XXX YYYY:година издања босанскохерцеговачког стандарда

Информација о датуму издања међународног или европског стандарда мора се дати што је могуће ближе ознаци BAS стандарда, нпр. на насловној страни.

Примјери за означавање и датирање

За насловну страну стандарда користи се облик ознаке (види ИПС 4)

BAS XX XXX YYYY

мјесец, година издања

У свим осталим случајевима користи се облик:

BAS XX XXX YYYY:година издања босанскохерцеговачког стандарда

5.2 Преузимање међународних стандарда и других стандардизацијских докумената

5.2.1 Преузимање међународног стандарда

Међународни стандард се преузима као BAS зависно од интереса заинтересованих страна у Босни и Херцеговини и на њихову иницијативу. У складу с прихватањем WTO TBT Кодекса добре праксе за припрему, усвајање и примјену стандарда, при изради BAS стандарда преузимање одговарајућих међународних стандарда има предност у свим подручјима у којима такви стандарди постоје, осим ако за исти предмет не постоји европски стандард.

Међународни стандард који је већ преузет као европски стандард не преузима се као BAS.

Међународни стандард преузима се у систем босанскохерцеговачке стандардизације као појединачни документ у који су укључени сви амандмани и техничке корекције које су уз тај стандард објављени до тренутка преузимања BAS стандарда.

5.2.1.1 Иницијатива

Покретање стандардизацијског пројекта на међународном нивоу може да буде иницијатива за покретање босанскохерцеговачког стандардизацијског пројекта за исти предмет (фаза израде 00.00, ознака prBAS).

Босанскохерцеговачки стандардизацијски пројекат за преузимање међународног стандарда може да буде покренут у било којој каснијој фази израде међународног стандарда, односно након објаве међународног стандарда.

Приједлог за преузимање међународног стандарда може дати ТС, Институт или било која заинтересована страна.

Надлежни ТС разматра приједлог за преузимање међународног стандарда и даје препоруку о прихватању односно одбијању приједлога. На основу препоруке ТС-а Институт доноси одлуку о прихватању или неприхватању новог стандардизацијског пројекта.

Прихваћеном приједлогу за преузимање међународног стандарда додјељује се јединствена ознака стандардизацијског пројекта и он се региструје у ИСБИХ SMIS-у (фаза израде 10.00, ознака prBAS).

5.2.1.2 Планирање

Прихваћени приједлог пројекта за преузимање међународног стандарда додјељује се одговарајућем ТС-у.

Ако одговарајући ТС не постоји, покреће се процедура за оснивање новог ТС-а у складу с ИПС 1.

ТС додјељује радни наслов прихваћеном стандардизацијском пројекту за преузимање међународног стандарда, а пројекат се уноси у план рада тог ТС-а, који је јавно доступан на веб-сајту Института (фаза израде 20.00, ознака prdBAS).

Обавијест о покретању стандардизацијског пројекта објављује се на веб-сајту Института.

Начин учествовања у развоју међународних стандардизацијских пројеката зависи од статуса Института у одговарајућем међународном техничком комитету/поткомитету у ком се пројекат развија (активан члан (*P-member*) или посматрач (*O-member*)).

Након укључивања стандардизацијског пројекта у свој план рада, ТС прати развој међународног пројекта кроз фазе развоја и учествује у изради одговарајућих докумената у складу с правилима рада одговарајуће међународне организације за стандардизацију.

ТС предлаже начин преузимања међународног стандарда у Босни и Херцеговини при чему се води рачуна о утврђеним роковима за његову израду, објаву одговарајућег BAS стандарда и повлачење конфликтног BAS стандарда.

5.2.1.3 Преузимање међународног стандарда

Текст нацрта међународног стандарда, односно текст објављеног међународног стандарда, доставља се на увид члановима ТС-а као радни документ.

О тексту радног документа расправљају чланови ТС-а који требају постићи консензус о свим битним питањима, укључујући и консензус о преводу наслова међународног стандарда. Ако консензус није могуће постићи, тада се текст prBAS прихвата као nsBAS ако су за њега гласале двије трећине (2/3) чланова ТС-а.

Обавијест о јавној расправи о приједлогу за преузимање међународног стандарда на језику изворног документа (фаза 40.20, ознака nsBAS) објављује се на веб-сајту Института.

Током јавне расправе Институт заступа примједбе стручне јавности у Босни и Херцеговини, а ТС расправља о тим примједбама и доноси одлуку о задржаним примједбама.

Ако се у јавну расправу ставља нацрт међународног стандарда, примједбе се могу давати на технички садржај и у том случају примједбе се просљеђују одговарајућем међународном техничком комитету/поткомитету.

Ако се у јавну расправу ставља приједлог за преузимање већ објављеног међународног стандарда, примједбе се не могу давати на технички садржај стандарда, него само на приједлог за преузимање међународног стандарда односно превод наслова.

Ако се у било ком тренутку утврди погрешка у тексту изворног документа, о уоченим погрешкама Институт обавјештава организацију која је издала изворни документ, с приједлогом исправка или без њега. Ако до тренутка упућивања BAS стандарда у објаву није објављена корекција изворног стандарда нити је он у припреми, у националном предговору BAS стандарда се на одговарајући начин о уоченој погрешци даје обавијест корисницима тог стандарда.

BAS стандард који је настао преузимањем међународног стандарда, уз комплетиране пратеће документе, доставља се шефу одговарајућег одјељења за стандардизацију и помоћнику директора за стандарде ради увида у проведену процедуру и давања сагласности. На основу приложених докумената TC-а, BAS стандарда који је настао преузимањем међународног стандарда, приједлога за одобравање и објављивање стандарда, директор Института доноси одлуку о одобравању и објављивању босанскохерцеговачког стандарда (фаза израде 60.60). Потписивањем те одлуке и објављивањем BAS стандарда у веб-каталогу и Гласнику Института (Службене објаве), BAS стандард је доступан јавности.

Технички секретар односно координатор TC-а је дужан да у процедури преузимања међународног стандарда уноси у ИСБИХ SMIS-у све његове измјене (фазе израде) у складу с Анексом А овог дијела ИПС-а.

ТС може да донесе одлуку о повлачењу BAS стандарда који је настао преузимањем међународног стандарда.

Када се повуче међународни стандард који је преузет као BAS стандард на језику изворног документа, ТС може да донесе одлуку о повлачењу или задржавању садржаја тог стандарда, ако он није у супротности с неком другим, објављеним BAS стандардом.

5.2.1.4 Преузимање међународног стандарда методом превода

При преузимању међународног стандарда методом превода, тј. уз превођење на један од службених језика који су у употреби у Босни и Херцеговини, BAS стандард се припрема, доноси и објављује према процедури припремања, доношења и објављивања изворног BAS стандарда (тачке 4.1.3 до 4.1.7).

Регистровани стандардизацијски пројекат (фаза израде 20.00, ознака nrdBAS) пролази кроз све фазе развоја до објаве BAS стандарда.

НАПОМЕНА Уколико се у року од 24 мјесеца од покретања стандардизацијског пројекта не обезбиједи текст превода стандарда, тј. стандардизацијски пројекат не буде у фази израде 60.60, ТС може да донесе одлуку о одустајању рада на пројекту BAS стандарда.

Чланови радне групе TC-а израђују радни нацрт BAS стандарда (фаза израде 20.20, ознака nrdBAS) за превођење текста међународног стандарда на један од службених језика који су у употреби у Босни и Херцеговини.

Превод међународног стандарда на један од службених језика који су у употреби у Босни и Херцеговини може да започне најраније у фази јавне расправе о нацрту одговарајућег међународног стандарда. Ако се преводи нацрт међународног стандарда, ТС је дужан да превод нацрта усклади с коначним нацртом међународног стандарда односно објављеним међународним стандардом.

При изради nrdBAS чланови WG-а организују свој рад на њима најприкладнији начин. Текст nrdBAS на једном од службених језика који су у употреби у Босни и Херцеговини мора да буде технички идентичан тексту изворног документа и мора да буде израђен и обликован у складу с правилима за обликовање босанскохерцеговачких стандарда и других докумената доступних јавности (видјети ИПС 4).

О тексту рпBAS расправљају чланови TC-а на сједници TC-а и усклађују га. Расправа о тексту и усклађивање текста превода не смије да доведе до разлика у техничком садржају у успоредби с текстом изворног документа.

Треба настојати да се одлука о утврђивању нацрта стандарда (nsBAS) донесе на бази консензуса. Ако консензус није могуће постићи, тада се текст рпBAS прихвата као nsBAS ако су за њега гласале двије тећине (2/3) чланова ТС-а.

Након уношења свих утврђених измјена и уређивања коначног текста документа, он се доставља на лектуру. По завршетку лекторисања коначног текста преднацрта BAS стандарда, предсједник ТС-а одобрава тај текст као nsBAS, а секретаријат припрема извјештај о утврђивању нацрта стандарда. Пројекту се тада додјељује статус преднацрта BAS стандарда одобреног за регистрацију као нацрт BAS стандарда (фаза израде 30.99, ознака рпBAS).

Ако чланови ТС-а у току припреме документа nsBAS уоче погрешке у тексту изворног документа, о ученој погрешци обавјештавају Институт, који о томе обавјештава организацију која је издала изворни документ с приједлогом исправка или без њега. Организација која је издала изворни документ може да покрене поступак израде и објаве корекције међународног стандарда.

Ако до тренутка упућивања nsBAS који је настао превођењем међународног стандарда у јавну расправу није објављена корекција изворног стандарда, у тексту националног предговора рпBAS на одговарајући начин се о ученој погрешци даје обавијест корисницима тог нацрта.

Технички секретар је одговоран да коначан текст nsBAS у потпуности одражава закључке ТС-а, донијете на сједницама или преписком и који је припремљен у складу с правилима обликовања босанскохерцеговачких стандарда и других докумената доступних јавности (видјети ИПС 4).

Обавијест о јавној расправи о нацрту BAS стандарда (фаза израде 40.20, ознака nsBAS) објављује се на веб-сајту Института.

О примједбама у току јавне расправе које се односе на погрешке уочене у тексту изворног документа Институт обавјештава организацију која је издала изворни документ с приједлогом корекције или без њега. Организација која је издала изворни документ може да покрене поступак израде и објаве корекције међународног стандарда.

Ако до тренутка упућивања BAS стандарда у објаву није објављена корекција изворног стандарда, у тексту BAS стандарда на одговарајући начин се о ученој погрешци даје обавијест корисницима тог стандарда.

BAS стандард који је настао преузимањем међународног стандарда методом превода, уз комплетирани пратећи документе, доставља се шефу одговарајућег одјељења за стандардизацију и помоћнику директора за стандарде ради увида у проведену процедуру и давања сагласности. На основу приложених докумената ТС-а, текста BAS стандарда који је настао превођењем међународног стандарда на један од службених језика који су у употреби у Босни и Херцеговини, приједлога за одобравање и објављивање стандарда, директор Института доноси одлуку о одобравању и објављивању босанскохерцеговачког стандарда (фаза израде 60.60). Потписивањем те одлуке и објављивањем BAS стандарда у веб-каталогу и Гласнику Института (Службене објаве), BAS стандард је доступан јавности.

Технички секретар односно координатор ТС-а је дужан да у процедури преузимања међународног стандарда методом превода уноси у ИСБИХ SMIS-у све његове измјене (фазе израде) у складу с Анексом А овог дијела ИПС-а.

ТС може да донесе одлуку о повлачењу BAS стандарда који је настао преузимањем међународног стандарда.

Када се повуче међународни стандард који је преузет као BAS стандард на језику изворног документа, ТС може да донесе одлуку о повлачењу или задржавању садржаја тог стандарда, ако он није у супротности с неким другим објављеним BAS стандардом.

Процедура преиспитивања BAS стандарда насталог преузимањем међународног стандарда покрене се у складу с планираним роком за преиспитивање преузетог међународног стандарда,

односно на касније пет година од објављивања европског стандарда, а резултат преиспитивања BAS стандарда идентичан је резултату преиспитивања међународног стандарда.

5.2.1.5 Превод међународног стандарда претходно преузетог као BAS стандард на енглеском језику

Када је међународни стандард претходно преузет као BAS стандард на енглеском језику, у складу с 3.4, превод текста међународног стандарда на једном од службених језика који су у употреби у Босни и Херцеговини не упућује се на јавну расправу већ се примјењује фаза израде 62 како слиједи:

- Стандардизацијски пројекат се региструје у ИСБИХ SMIS-у (фаза израде 62.00, ознака prpvBAS) те упућује на превод.
- Текст превода се након заступања упућује члановима ТС-а на изјашњавање (фаза израде 62.20).
- О тексту превода расправљају чланови ТС-а на сједници и усклађују га (фаза израде 62.60), након чега се превод упућује на лекторисање.
- Чланови ТС-а могу да донесу одлуку о одустајању од преводa (фаза израде 62.98).
- Одобрени превод се објављује као BAS стандард на једном од службених језика који су у употреби у Босни и Херцеговини (фаза израде 62.99), након чега се пројекат повлачи, а у важећем BAS стандарду додаје се ознака језичке верзије и начин преузимања.
- Обавијест о верзији BAS стандарда на једном од службених језика који су у употреби у Босни и Херцеговини објављује се у Гласнику Института (Службене објаве) и/или на веб-сајту Института.

5.2.1.6 Преузимање амандмана

Амандман се преузима, одобрава и објављује према процедури за преузимање међународног стандарда (види тачке 5.2.1.1 до 5.2.1.3).

Текст амандмана објављује се као самосталан документ или консолидиран с текстом стандарда (ново издање) зависно од начина његовог објављивања на међународном нивоу.

5.2.1.7 Преузимање документа за тумачење

Документ за тумачење BAS стандарда којим је преузет међународни стандард објављује се након што организација која је издала међународни стандард објави документ о тумачењу тог међународног стандарда.

Стандардизацијски пројекат за преузимање документа за тумачење међународног стандарда покреће се на националном нивоу у било којој фази израде.

5.2.1.8 Објава техничке корекције BAS стандарда којим је преузет међународни стандард

Техничка корекција BAS стандарда којим је преузет међународни стандард објављује се након што организација која је издала међународни стандард објави корекцију тог међународног стандарда.

Текст корекције објављује се зависно од начина његовог објављивања на међународном нивоу.

За објаву изворне техничке корекције на BAS стандард којим је преузет међународни стандард уз превод на одговарајући начин се примјењује процедура из тачке 4.1.10.

5.2.2 Преузимање других међународних стандардизацијских докумената

Други међународни стандардизацијски документ може да буде преузет као документ босанскохерцеговачке стандардизације:

- исте врсте, без измјена у изворном документу и/или уз превод;

- исте врсте, с измјенама уз превод;
- друге врсте, без измјена у изворном документу и/или уз превод;
- друге врсте, с измјенама уз превод.

При преузимању другог међународног стандардизацијског документа као документа босанскохерцеговачке стандардизације исте врсте, без измјена у изворном документу, на одговарајући начин се примјењује процедура преузимања међународног стандарда на језику изворног документа (као BAS) уз одговарајућу процедуру и ниво консензуса за припремање, доношење и објављивање те врсте документа босанскохерцеговачке стандардизације.

При преузимању другог међународног стандардизацијског документа као документа босанскохерцеговачке стандардизације исте врсте, без измјена уз превод, на одговарајући начин се примјењује процедура припремања, доношења и објављивања те врсте документа босанскохерцеговачке стандардизације.

При преузимању другог међународног стандардизацијског документа као документа босанскохерцеговачке стандардизације друге врсте, без измјена у изворном документу, на одговарајући начин се примјењује процедура преузимања међународног стандарда на језику изворног документа (као BAS) уз одговарајућу процедуру и ниво консензуса за припремање, доношење и објављивање те врсте документа босанскохерцеговачке стандардизације.

При преузимању другог међународног стандардизацијског документа као документа босанскохерцеговачке стандардизације друге врсте, без измјена уз превод, на одговарајући начин се примјењује процедура припремања, доношења и објављивања те врсте документа босанскохерцеговачке стандардизације.

Одговарајући ТС може преузети други међународни стандардизацијски документ као документ босанскохерцеговачке стандардизације с измјенама. Институт разматра приједлог ТС-а и доноси одлуку о преузимању другог међународног стандардизацијског документа с измјенама.

При преузимању другог међународног стандардизацијског документа као документа босанскохерцеговачке стандардизације исте или друге врсте, с измјенама уз превод, примјењује се процедура припремања, доношења и објављивања одговарајуће врсте изворног документа босанскохерцеговачке стандардизације.

5.2.2.1 Преузимање међународних техничких спецификација

Техничке спецификације (TS) и јавно доступне спецификације (PAS) међународних организација за стандардизацију (ISO и IEC) у систем босанскохерцеговачке стандардизације као документи босанскохерцеговачке стандардизације могу се преузети као идентичне или с измјенама.

Одговарајући ТС доноси одлуку о преузимању међународног TS/PAS-а као BAS из свог подручја рада и о начину његовог преузимања.

Међународни TS/PAS преузима се на језику изворног документа као BAS према процедури преузимања међународних стандарда на језику изворног документа (тачка 5.2.1.3) уз ниво консензуса за BAS TS (види 4.2.2).

При преузимању међународног TS/PAS уз превођење на један од службених језика који су у употреби у Босни и Херцеговини, TS/PAS се припрема, доноси и објављује према процедури припремања, доношења и објављивања изворног BAS TS (види 4.2.2).

5.2.2.2 Преузимање међународних техничких извјештаја

Технички извјештаји (TR) међународних организација за стандардизацију (ISO и IEC) у систем босанскохерцеговачке стандардизације као документи босанскохерцеговачке стандардизације могу се преузети као идентични или с измјенама.

Одговарајући ТС доноси одлуку о преузимању међународног TR-а као BAS из свог подручја рада и о начину његовог преузимања.

Међународни TR преузима се на језику изворног документа као BAS према процедури преузимања међународних стандарда на језику изворног документа (тачка 5.2.1.3) уз ниво консензуса за BAS TI (тачка 4.2.3).

При преузимању међународног TR-а уз превођење на један од службених језика који су у употреби у Босни и Херцеговини, TR се припрема, доноси и објављује према процедури припремања, доношења и објављивања изворног BAS TI (види 4.2.3).

5.2.2.3 Преузимање међународних водича

Водичи (*Guide*) међународних организација за стандардизацију (ISO и IEC) у систем босанскохерцеговачке стандардизације као документи босанскохерцеговачке стандардизације могу се преузети као идентични или с измјенама, уз превођење, или на језику изворног документа.

Одлуку о преузимању међународног водича као *BAS ISO/IEC Guide* доноси одговарајући ТС.

Међународни водичи преузимају се на језику изворног документа као *BAS ISO/IEC Guide* према процедури преузимања међународних стандарда на језику изворног документа (тачка 5.2.1.3) уз ниво консензуса за BAS упутство (види 4.2.4).

При преузимању међународног водича, уз превођење на један од службених језика који су у употреби у Босни и Херцеговини, исти се припрема, доноси и објављује према процедури припремања, доношења и објављивања изворног BAS упутства (види 4.2.4).

5.3 Преузимање европских стандарда и других стандардизацијских докумената

5.3.1 Преузимање европског стандарда

Придружено чланство у Европском комитету за стандардизацију (CEN) и Европском комитету за стандардизацију у области електротехнике (CENELEC), односно пуноправно чланство у Европском институту за стандардизацију у области телекомуникација (ETSI), даје право и обавезу Институту да преузима европске стандарде (и хармонизоване документе (HD) код CENELEC-а) тих организација као BAS стандарде.

Приједлог за преузимање објављеног европског стандарда може дати ТС, Институт или било која заинтересована страна. У случају пројекта европског стандарда, приједлог формира ТС који прати рад европског техничког комитета.

Европски стандарди морају се преузимати само као идентични BAS стандарди, уз повлачења постојећих конфликтних BAS стандарда.

Европски стандард преузима се као BAS појединачни документ у који су укључени сви амандмани и техничке корекције које су уз тај стандард објављене до тренутка преузимања BAS стандарда.

5.3.1.1 Развој европског стандарда¹⁾

Чланством у напријед наведеним европским организацијама за стандардизацију Институт се може укључити у развој европских стандарда и њихово преузимање се проводи у ТС-овима који прате рад европских техничких комитета. Институт има могућност да приједлог за нови пројекат европског стандарда који су доставиле заинтересоване стране у Босни и Херцеговини упути одговарајућем техничком комитету CEN-а или CENELEC-а на разматрање.

1) С примјеном ове подтачке за пројекте европских стандарда које припремају CEN и CENELEC започеће се када Институт постане пуноправни члан тих организација за стандардизацију.

Након добијања информације о приједлогу новог пројекта од CEN-а или CENELEC-а односно ETSI-ја, ТС припрема национални став о пројекту европског стандарда, који може да садржи и приједлоге за посебне националне услове, захтјеве за А-одступањем и опште модификације. У циљу припреме става Босне и Херцеговине у вези са сваким појединачним пројектом, Институт на свом веб-сајту објављује листе пројеката европских стандарда.

Институт подноси захтјев за А-одступање у случају кад се ради о преузимању EN-а који је у супротности с одредбама прописа у Босни и Херцеговини. Захтјев за А-одступање треба затражити у што је могуће ранијој фази израде EN-а, тј. кад се предлаже нови стандардизацијски пројекат на европском нивоу, у фази тзв. поступка претходног упитника, односно одмах на почетку рада на изради нацрта европског стандарда.

Посебни национални услови који се не могу промијенити чак ни током дужег периода (нпр. климатски услови) не сматрају се одступањем и требали би, кад год је могуће, бити укључени у европски стандард у току поступка усклађивања при изради европског стандарда. Кад је потребно, Институт обезбјеђује укључивање одговарајућих националних услова у одговарајући европски стандард у току његове припреме.

Припремљен национални став доставља се у предвиђеном року (3 мјесеца) CEN-у или CENELEC-у, односно (4 мјесеца) ETSI-ју.

Када се пројекат европског стандарда прихвати, он се уноси у план рада ТС-а и означава као prBAS EN.

На веб-сајту Института објављују се листе нацрта европских стандарда који су на јавној расправи. Јавна расправа о нацртима европских стандарда на националном нивоу траје два мјесеца. С обзиром на то да је фаза јавне расправе крајњи рок за извјештавање европских организација за стандардизацију у вези с приједлозима за опште модификације и национална одступања, ТС посебну пажњу мора обратити на примједбе које могу да утичу на њихово дефинисање.

У зависности од резултата јавне расправе у европским организацијама за стандардизацију CEN, CENELEC и ETSI, ТС може да се гласањем изјашњава и о коначном тексту нацрта европског стандарда. Период за то гласање је два мјесеца.

Када европске организације за стандардизацију CEN, CENELEC и ETSI одобре европски стандард (*dor* – датум када је европски стандард одобрен у европским организацијама за стандардизацију), односно када га доставе националним чланицама (*dav* – датум када је одобрени европски стандард достављен националним чланицама), Институт има обавезу да приликом националне имплементације тог европског стандарда поштује сљедеће датуме, и то:

- крајњи рок до ког се мора објавити информација о постојању европског стандарда (*doa*),
- крајњи рок до ког европски стандард мора да буде примијењен на националном нивоу објављивањем идентичног националног стандарда (*dop*),
- крајњи рок до ког се национални стандарди који су у супротности с објављеним европским стандардом морају повући (*dow*).

Крајњи рок до ког европски стандард који су објавили Европски комитет за стандардизацију (CEN) и Европски комитет за стандардизацију у области електротехнике (CENELEC) мора да буде примијењен на националном нивоу јесте шест мјесеци од дана достављања стандарда националним чланицама (*dop*).

Уколико се европски стандард преузима методом превода, по објављивању европског стандарда израђује се преднацрт BAS стандарда и ТС доноси одлуку о покретању поступка јавне расправе (види 4.1.4). Обавијест о нацрту даје се на веб-сајту Института, а сам нацрт доступан је јавности путем онлајн модула за читање нацрта BAS стандарда. Примједбе на нацрт BAS стандарда на јавној расправи, које се могу односити само на превод, с образложењем у писаном облику, достављају се Институту у року од 60 дана од дана покретања јавне расправе. По истеку јавне расправе, ТС разматра пристигле примједбе. Примједбе се могу прихватити или одбацити с образложењем, а

подносилац примједби обавјештава се о ставу ТС-а. На основу прихваћених примједби, ТС припрема коначни текст нацрта BAS стандарда који се одобрава за објављивање (види 4.1.4 до 4.1.7).

Уколико се објављени европски стандард преузима методом проглашавања, ТС преузима тај европски стандард као идентичан BAS стандард, који се одобрава за објављивање (види 4.1.6 и 4.1.7).

Процедура преиспитивања BAS стандарда насталог преузимањем европског стандарда покреће се у складу с планираним роком за преиспитивање преузетог европског стандарда, односно на касније пет година од објављивања европског стандарда. ТС може да донесе одлуку да се CEN-CENELEC-овом Центру за менаџмент (CCMC) упути захтјев за покретање поступка преиспитивања прије планираног рока. Резултат преиспитивања BAS стандарда идентичан је резултату преиспитивања европског стандарда.

5.3.1.2 Преузимање објављеног европског стандарда

Процедура преузимања објављеног европског стандарда идентична је процедури преузимања међународног стандарда (види 5.2.1.3).

Када се преузима објављени европски стандард методом превода процедура је идентична процедури преузимања објављеног међународног стандарда методом превода (види 5.2.1.4).

Када се преводи европски стандард претходно преузет као BAS стандард на енглеском језику, процедура је идентична процедури преводјења међународног стандарда претходно преузетог као BAS стандард на енглеском језику (види 5.2.1.5).

5.3.1.3 Преузимање амандмана

Амандман се преузима, одобрава и објављује према процедури за преузимање објављеног европског стандарда (види тачку 5.3.1.2).

Текст амандмана објављује се као самосталан документ или консолидиран с текстом стандарда (ново издање) зависно од начина његовог објављивања на европском нивоу.

5.3.1.4 Преузимање документа за тумачење

Документ за тумачење BAS стандарда којим је преузет европски стандард објављује се након што организација која је издала европски стандард објави документ о тумачењу тог европског стандарда.

Стандардизацијски пројекат за преузимање документа за тумачење европског стандарда покреће се на националном нивоу најкасније у фази коначног нацрта (фаза израде 50.20).

5.3.1.5 Објава техничке корекције BAS стандарда којим је преузет европски стандард

Техничка корекција BAS стандарда којим је преузет европски стандард објављује се након што је организација која је издала европски стандард објавила корекцију тог европског стандарда.

Текст корекције објављује се зависно од начина његовог објављивања на европском нивоу.

За објаву изворне техничке корекције на BAS стандард којим је преузет европски стандард уз преводјење на одговарајући начин се примјењује процедура из тачке 4.1.10.

5.3.2 Преузимање других европских стандардизацијских докумената

Други европски стандардизацијски документ може да буде преузет као документ босанскохерцеговачке стандардизације:

- исте врсте, без измјена у изворном документу и/или уз превод;

- исте врсте, с измјенама уз превод;
- друге врсте, без измјена у изворном документу и/или уз превод;
- друге врсте, с измјенама уз превод.

При преузимању другог европског стандардизацијског документа као документа босанскохерцеговачке стандардизације исте врсте, без измјена у изворном документу, на одговарајући начин се примјењује процедура преузимања европског стандарда на језику изворног документа (као BAS) уз одговарајућу процедуру и ниво консензуса за припремање, доношење и објављивање те врсте документа босанскохерцеговачке стандардизације.

При преузимању другог европског стандардизацијског документа као документа босанскохерцеговачке стандардизације исте врсте, без измјена уз превод, на одговарајући начин се примјењује процедура припремања, доношења и објављивања те врсте документа босанскохерцеговачке стандардизације.

При преузимању другог европског стандардизацијског документа као документа босанскохерцеговачке стандардизације друге врсте, без измјена у изворном документу, на одговарајући начин се примјењује процедура преузимања европског стандарда на језику изворног документа (као BAS) уз одговарајућу процедуру и ниво консензуса за припремање, доношење и објављивање те врсте документа босанскохерцеговачке стандардизације.

При преузимању другог европског стандардизацијског документа као документа босанскохерцеговачке стандардизације друге врсте, без измјена уз превод, на одговарајући начин се примјењује процедура припремања, доношења и објављивања те врсте документа босанскохерцеговачке стандардизације.

Одговарајући ТС може преузети други европски стандардизацијски документ као документ босанскохерцеговачке стандардизације с измјенама. Институт разматра приједлог ТС-а и доноси одлуку о преузимању другог европског стандардизацијског документа с измјенама.

При преузимању другог европског стандардизацијског документа као документа босанскохерцеговачке стандардизације исте или друге врсте, с измјенама уз превод, примјењује се процедура припремања, доношења и објављивања одговарајуће врсте изворног документа босанскохерцеговачке стандардизације.

5.3.2.1 Преузимање европских хармонизованих докумената

Као придружени члан CENELEC-а, Институт има обавезу преузимања хармонизованих докумената (HD) које је издала та организација као докумената босанскохерцеговачке стандардизације.

HD се преузима као BAS, према тачкама 5.3.1.2, 5.3.1.4. до 5.3.1.6.

5.3.2.2 Преузимање европских техничких спецификација

Техничке спецификације (TS) европских организација за стандардизацију (CEN, CENELEC и ETSI) у систем босанскохерцеговачке стандардизације као документи босанскохерцеговачке стандардизације могу се преузети као идентичне или с измјенама.

Одговарајући ТС доноси одлуку о преузимању европског TS-а као BAS из свог подручја рада и о начину његовог преузимања.

Евопски TS преузима се на језику изворног документа као BAS према процедури преузимања европског стандарда на језику изворног документа (тачка 5.2.1.3) уз ниво консензуса за BAS TS (види 4.2.2).

При преузимању европског TS-а уз превођење на један од службених језика који су у употреби у Босни и Херцеговини, TS се припрема, доноси и објављује према процедури припремања, доношења и објављивања изворног BAS TS (види 4.2.2).

5.3.2.3 Преузимање европских техничких извјештаја

Технички извјештаји (TR) европских организација за стандардизацију (ISO и IEC) у систем босанскохерцеговачке стандардизације као документи босанскохерцеговачке стандардизације могу се преузети као идентични или с измјенама.

Одговарајући ТС доноси одлуку о преузимању европског TR-а као BAS из свог подручја рада и о начину његовог преузимања.

Европски TR преузима се на језику изворног документа као BAS према процедури преузимања европског стандарда на језику изворног документа (тачка 5.2.1.3) уз ниво консензуса за BAS TI (тачка 4.2.3).

При преузимању европског TR-а уз превођење на један од службених језика који су у употреби у Босни и Херцеговини, TR се припрема, доноси и објављује према процедури припремања, доношења и објављивања изворног BAS TI (види 4.2.3).

5.3.2.4 Преузимање осталих европских докумената

Као придружени члан европских организација за стандардизацију (CEN, CENELEC) односно члан ETSI-ја, Институт има право преузимања осталих докумената тих организација (нпр. CWA) као докумената босанскохерцеговачке стандардизације.

5.4 Преузимање националних стандарда других земаља

Национални стандарди других земаља преузимају се као BAS стандарди само ако нису у супротности с објављеним стандардима које су објавиле међународне организације за стандардизацију (ISO или IEC) или европске организације за стандардизацију (CEN, CENELEC или ETSI) или ако не постоји одговарајући европски или међународни стандард за одређени предмет.

Начини преузимања поменутих стандарда зависе од појединачних уговора које Институт има с националним тијелима за стандардизацију других земаља, а процедура преузимања идентична је процедури преузимања међународних стандарда (види 5.2.1).

На основу уговора који је Институт закључио с Америчким удружењем за испитивање и материјале (ASTM International), стандарди те организације за стандардизацију преузимају се на енглеском језику, методом проглашавања или превођењем на један од службених језика који су у употреби у Босни и Херцеговини, методом превода. У оба случаја Институт има обавезу да напријед наведену организацију обавијести о својој намјери да преузме њене стандарде.

Анекс А
(нормативан)

Фазе израде докумената босанскохерцеговачке стандардизације

ФАЗЕ ИЗРАДЕ	ПОДФАЗЕ ИЗРАДЕ						
	00 Регистраци ја	20 Почетак главне активности	60 Завршетак главне активности	90 Подфазе одлучивања			
				92 Понављањ е раније фазе	93 Понавља ње текуће фазе	98 Одустаја ње	99 Прихвата ње и наставак рада
00 Прелиминарна фаза	00.00 приједлог за нови пројекат примљен	00.20 покренуто разматрање приједлога	00.60 закључак о приједлогу за нови пројекат			00.98 одустајање од приједлога	00.99 приједлог новог пројекта прихваћен
10 Фаза приједлога	10.00 регистрација приједлога пројекта	10.20 изјашњавање о приједлогу	10.60 завршетак прикупљања примједбе о приједлогу	10.92 приједлог враћен подносиоцу приједлога на даљу разраду		10.98 одустајање од приједлога	10.99 пројекат прихваћен као prBAS
20 Фаза припреме	20.00 регистрација пројекта у програм рада пројекта TC-a (nrdBAS)	20.20 рад на нацрту документа	20.60 завршетак прикупљања примједбе на нацрт документа			20.98 одустајање од пројекта	20.99 нацрт документа одобрен за регистрацију у као pnBAS
30 Фаза комитета	30.00 регистрација преднацрта BAS стандарда (pnBAS)	30.20 изјашњавање о pnBAS	30.60 завршетак прикупљања примједбе на преднацрт BAS стандарда	30.92 преднацрт BAS стандарда враћа се WG-у		30.98 одустајање од пројекта	30.99 преднацрт BAS стандарда одобрен за регистрацију у као nsBAS
40 Фаза јавне расправе	40.00 регистрација нацрта BAS стандарда (nsBAS)	40.20 јавна расправа о nsBAS	40.60 прикупљене примједбе на nsBAS	40.92 nsBAS враћа се TC-у	40.93 одлука о новој јавној расправи	40.98 одустајање од пројекта	40.99 nsBAS одобрен за регистрацију у као knsBAS
50 Фаза одобравања	50.00 регистрација коначног нацрта BAS стандарда (knsBAS)	50.20 изјашњавање о knsBAS	50.60 завршетак прикупљања примједбе; потврђен knsBAS	50.92 knsBAS враћа се TC-у		50.98 одустајање од пројекта	50.99 knsBAS одобрен за регистрацију у као BAS
60 Фаза објављивања	60.00 регистрација BAS стандарда		60.60 BAS стандард доступан јавности				
62 Фаза превођења	62.00 регистрација почетка превођења (prpvBAS)	62.20 изјашњавање о преводу	62.60 завршетак прикупљања примједбе; закључак о преводу		62.93 превод враћен TC-у	62.98 одустајање од пројекта	62.99 превод одобрен за објаву
90 Фаза преиспитивања		90.20 периодично преиспитивање BAS стандарда	90.60 завршетак преиспитивања	90.92 ревизија BAS стандарда	90.93 BAS стандард потврђен		90.99 приједлог TC-a о повлачењу BAS стандарда
95 Фаза повлачења		95.20 изјашњавање о повлачењу BAS стандарда	95.60 завршетак прикупљања примједбе	95.92 одлука о неповлачењу			95.99 повлачење BAS стандарда

Скраћенице:

prBAS	приједлог новог пројекта BAS стандарда/нови пројекат BAS стандарда
prpvBAS	превод међународног/европског нормативног документа претходно преузетог као BAS стандард на енглеском језику
nrdBAS	нацрт радног документа BAS стандарда
pnBAS	преднацрт BAS стандарда
nsBAS	нацрт BAS стандарда
knsBAS	коначни нацрт BAS стандарда
BAS	босанскохерцеговачки стандард

Библиографија

- [1] Закон о стандардизацији Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ”, број 19/01)
- [2] Закон о оснивању Института за стандардизацију Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ”, број 44/04)
- [3] Правилник о процедури припремања, доношења и објављивања босанскохерцеговачких стандарда („Службени гласник БиХ”, број 51/18)
- [4] Правилник о остваривању и заштити ауторских права на стандардима и стандардизацијским документима („Службени гласник БиХ”, број 18/22)
- [5] Уредба (ЕУ) бр. 1025/2012 Европског парламента и Савјета
- [6] Уредба (ЕУ) број 2022/2480 Европског парламента и Савјета о измјени Уредбе (ЕУ) број 1025/2012
- [7] ИПС 1:202У, Интерна правила за стандардизацију - Дио 1: Оснивање и рад стручних тијела Института
- [8] ИПС 2: 2025, Интерна правила за стандардизацију – Дио 2: Врсте докумената босанскохерцеговачке стандардизације и њихово означавање
- [9] ИПС 3: 2025, Интерна правила за стандардизацију - Развој и доношење босанскохерцеговачких стандарда и других докумената босанскохерцеговачке стандардизације
- [10] ИПС 4: 2025, Интерна правила за стандардизацију - Структура и обликовање босанскохерцеговачких стандарда и других докумената доступних јавности
- [11] ИПС 5: 2025, Интерна правила за стандардизацију - Учествовање у раду европских и међународних техничких тијела
- [12] ISO/IEC Guide 21-1, *Regional or national adoption of International Standards and other International Deliverables – Part 1: Adoption of International Standards*,
- [13] ISO/IEC Guide 21-2, *Regional or national adoption of International Standards and other International Deliverables – Part 2: Adoption of International Deliverables other than International Standards*
- [14] ISO/IEC Directives, (сви дијелови)
- [15] CEN/CENELEC Internal regulations – Part 2, Common rules for standardization work
- [16] CEN/CENELEC Internal regulations – Part 3, Rules for the structure and drafting of European Standards
- [17] BAS EN 45020:2009, *Стандардизација и сродне дјелатности – Општи рјечник*
- [18] ISO/IEC Водич 59, *Кодекс добре праксе за стандардизацију*

Овај дио Интерних правила за стандардизацију ступа на снагу даном доношења.

Одобрио:
Директор

.....
Александар Тодоровић

(празна страница)

